

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli XXX
[...] (2020) XXX draft

OZNÁMENIE KOMISIE

o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi

Návrh oznámenia Komisie o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi

1. ÚVOD	2
1.1. Systém kontroly štátnej pomoci	3
1.2. Povinnosť zachovať existujúci stav	4
2. VŠEOBECNÉ ZÁSADY PRESADZOVANIA PRAVIDIEL ŠTÁTNEJ POMOCI	5
2.1. Zásada lojálnej spolupráce	5
2.2. Zásady rovnocennosti a praktického účinku uplatňované na vnútroštátne postupy	6
2.2.1. Aktívna legitimácia na podanie žaloby	6
2.2.2. Právomoc	8
2.2.3. Zásada právoplatne rozsúdenej veci	8
3. ÚLOHA KOMISIE	9
3.1. Výlučná právomoc Komisie	10
3.2. Právomoc Komisie presadzovať pravidlá štátnej pomoci	10
4. ÚLOHA VNÚTROŠTÁTNÝCH SÚDOV	11
4.1. Vymedzenie právomocí vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci	12
4.1.1. Na základe rozhodnutia prijatého Komisiou	12
4.1.2. Na základe rozhodnutia Komisie o zlučiteľnosti pomoci	13
4.1.3. Na základe rozhodnutia Komisie o začatí konania	13
4.2. Právomoci vnútroštátnych súdov	14
4.2.1. Posudzovanie existencie pomoci	15
4.2.2. Posudzovanie možného porušenia povinnosti zachovať existujúci stav	15
4.2.2.1. Uplatňovanie podmienok nariadení o skupinových výnimkách	15
4.2.2.2. Existujúca pomoc	16
4.2.3. Ochrana práv jednotlivcov dotknutých porušením povinnosti zachovať existujúci stav	17
4.2.3.1. Pozastavenie alebo ukončenie vykonávania opatrenia	17
4.2.3.2. Vymáhanie	18
4.2.3.3. Predbežné opatrenia	20
4.2.3.4. Žaloba o náhradu škody	21
5. SPOLUPRÁCA MEDZI KOMISIOU A VNÚTROŠTÁTNÝMI SÚDMI	25
5.1. Pomoc Komisie vnútroštátnym súdom	25
5.1.1. Prostriedky spolupráce	25
5.1.1.1. Poskytovanie informácií vnútroštátnym súdom	26
5.1.1.2. Zasielanie stanovísk k otázkam týkajúcim sa uplatňovania pravidiel štátnej pomoci	27
5.1.1.3. Predkladanie pripomienok <i>amicus curiae</i>	29
5.1.2. Jednotné kontaktné miesto a zverejňovanie stanovísk a pripomienok <i>amicus curiae</i>	30
5.2. Pomoc vnútroštátnych súdov Komisii	31
6. DÔSLEDKY NEVYKONANIA PRAVIDIEL ŠTÁTNEJ POMOCI A ROZHODNUTÍ O ŠTÁTNEJ POMOCI	31
6.1. Konania pred Komisiou v súvislosti s neoprávnenou pomocou	32
6.2. Konanie o nesplnení povinnosti	32
7. ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA	33

1. ÚVOD

1. Európska komisia od roku 2012 vykonáva program modernizácie štátnej pomoci (MŠP)¹. V rámci MŠP Komisia prijala balík právnych predpisov, usmernení a oznámení s cieľom posúdiť opatrenia štátnej pomoci. Vďaka tomuto balíku mohla Komisia zamerať svoje *ex ante* kontroly na prípady s najväčším vplyvom na vnútorný trh pri súčasnom rozvíjaní užšej spolupráce s členskými štátmi pri presadzovaní pravidiel štátnej pomoci. Na tento účel Komisia predstavila viacero možností, aby členské štáty mohli poskytovať pomoc bez predchádzajúcej kontroly Komisie, a udelila im ďalšie výnimky z povinnosti notifikovať jej akékoľvek plánované opatreniach štátnej pomoci. Následkom toho sa zvýšila výška pomoci poskytnutá na základe skupinových výnimiek². V tomto kontexte sa ešte zvýšil význam vnútroštátnych súdov pri zabezpečovaní súladu s pravidlami štátnej pomoci.
2. V roku 2019 Komisia zverejnila štúdiu o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi v 28 členských štátoch³ (ďalej len „štúdia o presadzovaní“)⁴. V štúdií o presadzovaní sa preskúmalo vyše 750 vnútroštátnych rozsudkov vo veciach, ktoré patria do dvoch kategórií: 1. vecí, v ktorých sa vnútroštátne súdy zúčastňujú na vyvodzovaní dôsledkov neoprávneného vykonávania pomoci (ďalej len „občianskoprávne presadzovanie“), a 2. vecí, v ktorých sa vnútroštátne súdy zúčastňujú na vykonávaní rozhodnutí Komisie, ktorými sa nariaďuje vymáhanie pomoci (ďalej len „verejnoprávne presadzovanie“).
3. V štúdii o presadzovaní sa zistilo, že počet vecí v oblasti štátnej pomoci predložených vnútroštátnym súdom sa v období 2007 – 2017 zvýšil. Napriek tomuto nárastu vnútroštátne súdy priznali opravné prostriedky len vo výnimočných prípadoch, pričom nároky na náhradu škody predstavujú len malú časť vecí. Okrem toho sa široko nevyužívali prostriedky spolupráce medzi Komisiou a vnútroštátnymi súdmi, ktoré sa zaviedli v roku 2009 na základe oznámenia Komisie o vymáhaní práva štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (ďalej len „oznámenie o vymáhaní z roku 2009“)⁵ a v roku 2015 na základe nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 (ďalej len „procesné nariadenie“)⁶.
4. V tomto oznámení sa uvádzajú praktické informácie o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci na vnútroštátnej úrovni pre vnútroštátne súdy a ďalšie zainteresované strany.

¹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Modernizácia štátnej pomoci EÚ (MŠP), COM(2012) 209 final.

² Od roku 2015 sa na viac ako 96 % nových opatrení pomoci, pri ktorých boli výdavky vykázané prvýkrát, vzťahovalo všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách. Pozri http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html.

³ Štúdia o presadzovaní sa uskutočnila pred podpisom Dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (24. január 2020) a pred nadobudnutím účinnosti tejto dohody (1. február 2020). Všetky odkazy na členské štáty v štúdii o presadzovaní sa chápu aj ako odkazy na Spojené kráľovstvo.

⁴ Pozri „Záverečná štúdia o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, dostupná na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

⁵ Oznámenie Komisie o vymáhaní práva štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (Ú. v. EÚ C 85, 9.4.2009, s. 1).

⁶ Nariadenie Rady (EÚ) 2015/1589 z 13. júla 2015 stanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (kodifikácia) (Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015, s. 9).

Jeho hlavným cieľom je poskytnúť vnútroštátnym súdom usmernenie pri uplatňovaní týchto pravidiel a podporiť ich v užšej spolupráci s Komisiou. Zohľadňujú sa v ňom otázky, ktoré vzniesli tieto sudy v súvislosti so štúdiou o presadzovaní alebo vo veciach predložených Súdnemu dvoru Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) na prejudiciálne konanie. Ide napríklad o koherentnosť medzi konaniami pred Komisiou a konaniami vnútroštátnych súdov alebo o otázku nesprávneho uplatňovania nariadení o skupinových výnimkách.

5. Toto oznámenie má poskytovať usmernenie súdnym orgánom členských štátov v súlade s článkom 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“). Vnútroštátne sudy ním nie sú viazané a ani ním nie je dotknutá ich nezávislosť.
6. Od oznámenia o vymáhaní z roku 2009 sa rozvíjala judikatúra Všeobecného súdu a Súdného dvora Európskej únie (spoločne označované ako „sudy Únie“). Toto oznámenie zohľadňuje tento vývoj a nahrádza sa ním oznámenie o vymáhaní z roku 2009.
7. Toto oznámenie sa zameriava najmä na občianskoprávne presadzovanie. Aspektom verejnoprávneho presadzovania sa venuje oznámenie Komisie o vymáhaní neoprávnenej a nezlučiteľnej štátnej pomoci⁷. Cieľom tohto oznámenia je takisto podporovať úzku spoluprácu medzi Komisiou a vnútroštátnymi súdmi, pričom sa v ňom predstavujú všetky dostupné nástroje spolupráce a riešia sa v ňom následky porušenia pravidiel štátnej pomoci.

1.1. Systém kontroly štátnej pomoci

8. Podľa článku 107 ZFEÚ „pomoc poskytovaná v akejkoľvek forme členským štátom alebo zo štátnych prostriedkov, ktorá narúša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná s vnútorným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi“.
9. Všeobecný zákaz poskytovania štátnej pomoci vychádza z dvojitého systému kontrol *ex ante* a *ex post*, pokiaľ ide o intervencie zahŕňajúce štátnu pomoc. Podľa článku 108 ZFEÚ má Komisia povinnosť trvalo posudzovať všetky systémy existujúcej pomoci, ako aj posudzovať akékoľvek plány členského štátu poskytnúť novú pomoc alebo zmeniť existujúcu pomoc. Aby bolo preskúmanie Komisie účinné, členské štáty s ňou musia spolupracovať, poskytnúť jej všetky relevantné informácie a notifikovať jej opatrenia štátnej pomoci.
10. Členské štáty majú po prvé povinnosť notifikovať Komisii všetky opatrenia zamerané na poskytovanie novej pomoci alebo zmenu existujúcej pomoci a po druhé majú povinnosť nevykonať tieto plánované opatrenia, kým Komisia neposúdi ich zlučiteľnosť s vnútorným trhom (ďalej len „povinnosť zachovať existujúci stav“)⁸. Povinnosť

⁷ [Ú. v. EÚ C 247, 23.7.2019, s. 1.](#)

⁸ Rozsudok Súdného dvora zo 14. novembra 2019, Dilly's Wellnesshotel, C-585/17, ECLI:EU:C:2019:969, bod 54.

zachovať existujúci stav vyplývajúca z článku 108 ods. 3 ZFEÚ má priamy účinok⁹: priznáva jednotlivcom práva, ktoré si môžu uplatniť pred vnútroštátnymi súdmi.

11. Z toho vyplýva, že vykonávanie systému kontroly štátnej pomoci, ktorého podstatnú črtu tvoria ustanovenia článku 108 ods. 3 ZFEÚ, je záležitosťou Komisie, ako aj vnútroštátnych súdov, pričom ich vzájomné úlohy sa dopĺňajú, hoci sú oddelené. Zatiaľ čo Komisia má výlučnú právomoc posudzovať zlučiteľnosť opatrení pomoci s vnútorným trhom, úlohou vnútroštátnych súdov je ochraňovať práva jednotlivcov, ktorí čelia možnému porušeniu článku 108 ods. 3 ZFEÚ¹⁰.

1.2. Povinnosť zachovať existujúci stav

12. Okamžitá vykonateľnosť článku 108 ods. 3 ZFEÚ znamená, že vnútroštátne súdy musia v súlade so svojím vnútroštátnym právom prijať všetky príslušné opatrenia, aby vyvodili dôsledky vyplývajúce z porušenia uvedeného ustanovenia¹¹.
13. Aby opatrenie podliehalo požiadavkám článku 108 ods. 3 ZFEÚ, musia byť splnené dve podmienky – jedna pozitívna a jedna negatívna: po prvé opatrenie sa považuje za štátnu pomoc¹² a po druhé opatrenie nespĺňa všetky podmienky, aby sa naň vzťahovala výnimka z notifikačnej povinnosti.
14. Keď opatrenie nepredstavuje štátnu pomoc, členské štáty ho môžu vykonať bez predchádzajúcej notifikácie Komisii. Komisia poskytla usmernenia k výkladu pojmu štátna pomoc¹³.
15. Po druhé Komisia prijala nariadenia o skupinových výnimkách, napríklad všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách¹⁴, v ktorých sa stanovujú podmienky, za ktorých sa opatrenia pomoci musia alebo môžu považovať za zlučiteľné s vnútorným trhom v zmysle článku 107 ods. 2 a 3¹⁵. Na základe nariadení o pomoci *de minimis*¹⁶ Komisia

⁹ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 88; rozsudok Súdneho dvora z 3. marca 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, bod 22; rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, bod 29.

¹⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, bod 38; rozsudok Súdneho dvora z 11. marca 2010, CELF et ministre de la Culture et de la Communication, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, bod 26; rozsudok Súdneho dvora z 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, bod 21; rozsudok Súdneho dvora z 3. marca 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, bod 21.

¹¹ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, body 88 až 89; rozsudok Súdneho dvora z 3. marca 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, body 22 až 23.

¹² V tomto zmysle pozri oznámenie Komisie o pojme štátna pomoc uvedenom v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ([Ú. v. EÚ C 262, 19.7.2016, s. 1](#)).

¹³ Oznámenie Komisie o pojme štátna pomoc uvedenom v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ([Ú. v. EÚ C 262, 19.7.2016, s. 1](#)); oznámenie Komisie o uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci Európskej únie na náhrady za služby všeobecného hospodárskeho záujmu ([Ú. v. EÚ C 8, 11.1.2012, s. 4](#)); oznámenie Komisie o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy o ES na štátnu pomoc vo forme záruk ([Ú. v. EÚ C 155, 20.6.2008, s. 10](#)).

¹⁴ Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy ([Ú. v. EÚ L 187, 26.6.2014, s. 1](#)).

¹⁵ Podľa článku 109 ZFEÚ Rada Európskej únie môže prijať nariadenia na uplatňovanie článkov 107 a 108 ZFEÚ a určiť kategórie pomoci, na ktoré sa nevzťahuje notifikačná povinnosť. Ako sa uvádza

d'alej stanovila podmienky, za ktorých sa pomoc považuje za pomoc, ktorá neovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi a nenaruša hospodársku súťaž ani nehrozí narušením hospodárskej súťaže¹⁷. Ak opatrenie pomoci spĺňa všetky príslušné podmienky stanovené v týchto nariadeniach, dotknutý členský štát nemá povinnosť notifikovať pomoc Komisii.

16. Po tretie Komisia v rozhodnutí o štátnej pomoci v oblasti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu¹⁸ a v nariadení o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave¹⁹ stanovuje podmienky, za ktorých možno považovať náhradu za záväzky služby vo verejnom záujme zlučiteľnú s vnútorným trhom podľa článku 106 ods. 3 a článku 93 ZFEÚ. Ani v týchto prípadoch nepodliehajú dotknuté opatrenia povinnosti zachovať existujúci stav.

2. VŠEOBECNÉ ZÁSADY PRESADZOVANIA PRAVIDIEL ŠTÁTNEJ POMOCI

2.1. Zásada lojálnej spolupráce

17. Podľa článku 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii²⁰ (ďalej len „ZEÚ“) sa od členských štátov vyžaduje, aby pomáhali Európskej únii pri plnení jej úloh. Podľa zásady lojálnej spolupráce zakotvenej v tomto článku Európska únia a členské štáty, konajúc v rámci svojich právomocí, si musia vzájomne pomáhať pri vykonávaní týchto úloh.
18. Povinnosť vzájomnej pomoci, ktorá vyplýva z článku 4 ods. 3 ZEÚ, sa takisto uplatňuje na vnútroštátne súdy²¹. To znamená, že Komisia pomáha vnútroštátnym súdom pri uplatňovaní práva Európskej únie²² a naopak, vnútroštátne súdy pomáhajú Komisii pri plnení jej úloh. Vnútroštátne súdy musia preto prijať všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili plnenie svojich povinností v zmysle práva Európskej únie a neprijímali

v článku 108 ods. 4 ZFEÚ, Komisia môže potom prijať nariadenia týkajúce sa kategórií štátnej pomoci, o ktorých Rada podľa článku 109 ZFEÚ rozhodla.

¹⁶ Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013 z 18. decembra 2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis* ([Ú. v. EÚ L 352, 24.12.2013, s. 1](#)); nariadenie Komisie (EÚ) č. 360/2012 z 25. apríla 2012 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis* v prospech podnikov poskytujúcich služby všeobecného hospodárskeho záujmu ([Ú. v. EÚ L 114, 26.4.2012, s. 8](#)); nariadenie Komisie (EÚ) č. 1408/2013 z 18. decembra 2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis* v sektore poľnohospodárstva ([Ú. v. EÚ L 352, 24.12.2013, s. 9](#)); nariadenie Komisie (EÚ) č. 717/2014 z 27. júna 2014 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis* v sektore rybolovu a akvakultúry ([Ú. v. EÚ L 190, 28.6.2014, s. 45](#)).

¹⁷ Tieto nariadenia sa prijímajú na základe splnomocňujúceho nariadenia Rady (EÚ) 2015/1588 z 13. júla 2015 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na určité kategórie horizontálnej štátnej pomoci ([Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015, s. 1](#)).

¹⁸ Rozhodnutie Komisie 2012/21/EÚ z 20. decembra 2011 o uplatňovaní článku 106 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na štátnu pomoc vo forme náhrady za službu vo verejnom záujme udeľovanej niektorým podnikom povereným poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu [oznámené pod číslom K(2011) 9380] ([Ú. v. EÚ L 7, 11.1.2012, s. 3](#)).

¹⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave ([Ú. v. EÚ L 315, 3.12.2007, s. 1](#)).

²⁰ [Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, s. 13](#).

²¹ Rozsudok Súdného dvora z 22. októbra 2002, Roquette Frères, C-94/00, ECLI:EU:C:2002:603, bod 31.

²² Rozsudok Súdného dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 50; rozsudok Súdného dvora z 28. februára 1991, Delimitis/Henninger Bräu, C-234/89, ECLI:EU:C:1991:91, bod 53.

rozhodnutia, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov ZEÚ a ZFEÚ (spolu ďalej ako „zmluvy“)²³.

2.2. Zásady rovnocennosti a praktického účinku uplatňované na vnútroštátne postupy

19. Súdny dvor trvale uznáva zásadu procesnej autonómie pri presadzovaní pravidiel štátnej pomoci²⁴. Podľa tejto zásady a v prípade absencie právnych predpisov Európskej únie v danej záležitosti sa môžu členské štáty voľne rozhodnúť, ako si budú plniť svoje povinnosti vyplývajúce zo zmlúv, pokiaľ prostriedky, ktoré použijú, nebudú narušovať rozsah pôsobnosti a praktický účinok práva Európskej únie. Preto musia vnútroštátne súdy prijať vhodné opatrenia v súlade so svojím vnútroštátnym právom, aby v prípade absencie rozhodnutia Komisie o zlučiteľnosti opatrenia zachovali správne vykonávanie pravidiel štátnej pomoci²⁵.
20. Uplatňovanie vnútroštátneho práva nemôže viesť k tomu, že vnútroštátne súdy nedokážu alebo bude pre ne veľmi zložité zabezpečiť dodržiavanie článku 108 ods. 3 ZFEÚ²⁶. V súlade s judikatúrou súdov Únie nesmie byť uplatniteľná vnútroštátna právna úprava menej výhodná ako tá, ktorá upravuje podobnú situáciu vnútroštátnej povahy (ďalej len „zásada rovnocennosti“), a nesmie prakticky znemožňovať výkon práv vyplývajúcich z právneho poriadku Únie alebo ho nadmerne sťažovať (ďalej len „zásada praktického účinku“)²⁷.

2.2.1. Aktívna legitímácia na podanie žaloby

21. Pri uplatňovaní zásady procesnej autonómie členské štáty uplatňujú svoje vnútroštátne predpisy o aktívnej legitímácii na podanie žaloby na vnútroštátne konania týkajúce sa štátnej pomoci, a to za predpokladu, že tieto predpisy rešpektujú zásady rovnocennosti a praktického účinku.

²³ Rozsudok Súdneho dvora z 11. septembra 2014, Komisia/Nemecko, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, bod 56; rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, bod 41.

²⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 21. septembra 1983, Deutsche Milchkontor GmbH, C-205/82, ECLI:EU:C:1983:233, body 22 až 23; rozsudok Súdneho dvora z 13. júna 2002, Holandsko/Komisia, C-382/99, ECLI:EU:C:2002:363, bod 90; rozsudok Súdneho dvora z 11. septembra 2014, Komisia/Nemecko, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, body 39 až 42; rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, bod 72; rozsudok Súdneho dvora z 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, body 40 až 41; rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 135.

²⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 89.

²⁶ Rozsudok Súdneho dvora z 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, body 41 až 42 a 45; rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, body 138 až 140.

²⁷ Súlad so zásadou praktického účinku sa musí riešiť analýzou určitých vlastností daného ustanovenia a jeho úlohy v príslušnom konaní. Pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, bod 40.

22. Podľa zásady praktického účinku by vnútroštátne predpisy o aktívnej legitimácii jednotlivcov a ich záujme na konaní nemali narušovať ich právo na účinnú súdnu ochranu práv, ktoré im boli priznané na základe práva Európskej únie²⁸.
23. V štúdií o presadzovaní sa ukázalo, že vnútroštátne súdy rozhodujú väčšinou vo veciach, ktoré podali konkurenti príjemcov pomoci, ktorých sa priamo dotklo narušenie hospodárskej súťaže spôsobené vykonávaním neoprávnenej pomoci²⁹.
24. Na konaní pred vnútroštátnymi súdmi však môže mať záujem aj fyzická alebo právnická osoba, a to nielen aby odstránila narušenie hospodárskej súťaže, ktoré vzniklo v dôsledku neoprávneného vykonávania štátnej pomoci. Vnútroštátne súdy musia posúdiť právny záujem navrhovateľa na konaní bez ohľadu na to, či sa ho priamo dotklo narušenie hospodárskej súťaže z dôvodu opatrenia pomoci. Pri uplatňovaní vnútroštátnych predpisov o aktívnej legitimácii musia vnútroštátne súdy následne zohľadniť svoju povinnosť chrániť záujem každej strany, ktorá má dostatočný právny záujem na konaní (ďalej len „tretie strany“)³⁰.
25. Okrem toho musia vnútroštátne súdy zohľadniť ďalšie prvky, keď posudzujú aktívnu legitimáciu a záujem na podaní žaloby tretích strán vo veciach týkajúcich sa štátnej pomoci poskytnutej na základe fiškálnych opatrení. Daňovníkov, ktorí sú tretími stranami, možno považovať za osoby so záujmom na podaní žaloby v snahe dosiahnuť vrátenie dane vybranej v rozpore s povinnosťou zachovať existujúci stav, ak daň, ktorej podliehajú, je súčasťou financovania neoprávnenej štátnej pomoci³¹. Ich aktívna legitimácia na podanie žaloby sa nezakladá na existencii konkurenčného vzťahu s príjemcom pomoci³².
26. Naopak, daňovníci, ktorí sú tretími stranami, sa nemôžu opierať o neoprávnenosť opatrenia pomoci, na základe ktorého sú určité podniky alebo odvetvia oslobodené od dane, aby sa vyhli plateniu tejto dane alebo dosiahli jej vrátenie. To platí aj v prípade, že

²⁸ Rozsudok Súdneho dvora z 13. januára 2005, Streekgewest, C-174/02, ECLI:EU:C:2005:10, bod 18.

²⁹ Pozri „Záverečná štúdia o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, s. 71, dostupná na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

³⁰ Napríklad v Rumunsku má každá osoba, ktorej sa dotklo opatrenie neoprávnenej štátnej pomoci, aktívnu legitimáciu na podanie žaloby na súde. Pozri prílohu 3: Správy o krajine v „Záverečnej štúdii o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, s. 404, dostupná na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>. V Lotyšsku sa zároveň aktívna legitimácia na podanie žaloby zakladá priamo na článku 108 ods. 3 ZFEÚ, a preto sa vnútroštátne súdy pri určovaní toho, či má osoba vo veci aktívnu legitimáciu, môžu opierať o vymedzenie pojmu „zainteresovaná strana“ v procesnom nariadení. Pozri prílohu 3: Správy o krajine v „Záverečnej štúdii o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, s. 300, dostupná na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

³¹ Odkazuje sa, napríklad, na veci, v ktorých sa neoprávnená pomoc financuje odvodom, ktorému podlieha navrhovateľ. Iné postavenie však má v prípade, že sa spor netýka žiadosti o oslobodenie od spornej dane, ale zákonnosti pravidiel, ktoré sa tejto dane týkajú. Pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 3. marca 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, bod 25 a rozsudok Súdneho dvora z 26. apríla 2018, ANGED, C-233/16, ECLI:EU:C:2018:280, bod 26.

³² Rozsudok Súdneho dvora z 13. januára 2005, Streekgewest, C-174/02, ECLI:EU:C:2005:10, bod 19.

sú konkurenciou príjemcov³³. Takéto riešenie by v skutočnosti viedlo k posilneniu negatívneho účinku štátnej pomoci na hospodársku súťaž, keďže by sa zvýšil počet podnikov, ktoré profitujú z oslobodenia od dane, ktoré predstavuje neoprávnenú štátnu pomoc.

2.2.2. Právomoc

27. Zásada procesnej autonómie znamená, že každému členskému štátu prináleží, aby vo vnútroštátnom právnom poriadku stanovil súdy, ktoré majú právomoc konať vo veciach týkajúcich sa poskytovania neoprávnenej pomoci. Ďalej to znamená, že pokiaľ sa dodržia zásady rovnocennosti a praktického účinku, členské štáty určujú podrobné procesné pravidlá, ktorými sa tieto súdne konania riadia³⁴.
28. Vzhľadom na absenciu osobitných právnych predpisov Európskej únie sa štruktúra súdnych systémov členských krajín výrazne líši. Hoci len málo členských štátov zriadilo špecializované súdy konajúce v otázkach štátnej pomoci, iné prideliť výlučnú právomoc senátom existujúcich súdov alebo prijali procesné pravidlá, ktorými sa objasňuje právomoc súdov vo veciach verejnoprávneho a občianskoprávneho presadzovania³⁵. Vo väčšine členských štátov sú príslušné na uplatňovanie pravidiel štátnej pomoci občianske a správne súdy³⁶.

2.2.3. Zásada právoplatne rozsúdenej veci

29. Zasadou právoplatne rozsúdenej veci sa stanovuje, že konečné súdne rozhodnutia už nemožno napadnúť. To platí, keď sa vyčerpali všetky opravné prostriedky alebo uplynuli lehoty stanovené na podanie týchto opravných prostriedkov. Cieľom zásady právoplatne rozsúdenej veci je zaručiť stabilitu práva a právnych vzťahov, ako aj

³³ Rozsudok Súdneho dvora z 10. novembra 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/Komisia, C-449/14 P, ECLI:EU:C:2016:848, body 81 až 82; rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2016, Komisia/Aer Lingus, C-164/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, bod 121; rozsudok Súdneho dvora z 3. marca 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, body 24 až 28.

³⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, bod 72.

³⁵ Napríklad Írsko udelilo výlučnú právomoc pojednávať o sporoch týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže vrátane vecí v súvislosti so štátnou pomocou Útvaru hospodárskej súťaže Vyššieho súdu. V Taliansku sú od 19. januára 2013 miestne správne súdy takmer výlučne príslušné pojednávať o veciach týkajúcich sa verejnoprávneho a občianskoprávneho presadzovania pravidiel štátnej pomoci. Občianske súdy si ponechali svoje kompetencie v súvislosti s určitými druhmi konaní a nárokov. Pozri prílohu 3: Správy o krajine v „Záverečnej štúdii o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, s. 253 a 263-264, dostupná na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>. Pozri aj „Záverečnú štúdiu o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, s. 103 až 104.

³⁶ Vo väčšine členských štátov sú správne súdy príslušné najmä vtedy, keď navrhovateľ spochybni akt orgánu verejnej moci, napríklad uznesenie, ktorým sa vykonáva vymáhanie alebo prideliť pomoc, zatiaľ čo občianske súdy sú príslušné v otázkach vymáhania štátnej pomoci v súvislosti s insolvenčným konaním alebo náhradou škody. Pozri „Záverečnú štúdiu o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, s. 64, dostupná na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

riadneho výkonu spravodlivosti, pričom táto zásada je zakotvená v právnom poriadku Európskej únie, ako aj vo vnútroštátnych právnych systémoch³⁷.

30. Podľa zásady prednosti práva Európskej únie³⁸ sú vnútroštátne súdy povinné vykonať ustanovenia práva Európskej únie v plnom rozsahu a zamietnuť na základe svojho vlastného návrhu uplatňovanie akéhokoľvek sporného ustanovenia vnútroštátneho práva. To sa vzťahuje aj na vnútroštátne predpisy, v ktorých je zakotvená zásada právoplatne rozsúdenej veci³⁹.
31. Okrem toho sa na základe judikatúry súdov Únie obmedzila účinnosť zásady právoplatne rozsúdenej veci v oblasti štátnej pomoci. Prekážka právoplatne rozsúdenej veci sa tak môže vzťahovať len na dôvody, o ktorých sa už výslovne rozhodlo – s výhradou požiadaviek rovnocennosti a praktického účinku –, ale nie na otázky, ktoré mohli byť, ale neboli uvedené v rámci skoršieho konania⁴⁰.
32. Zásada prednosti práva Európskej únie ďalej bráni tomu, aby sa uplatňovaním zásady právoplatne rozsúdenej veci obmedzila výlučná právomoc Komisie, ktorá jej bola priznaná na základe ZFEÚ.⁴¹ Skutočnosť, že vnútroštátny súd rozhodol o opatrení štátnej pomoci skôr, než o tom istom opatrení rozhodla Komisia, nemôže brániť Komisii v tom, aby rozhodla, že príslušné opatrenie je neoprávnenou štátnou pomocou. To platí aj v prípade, že tento záver predtým vylúčil vnútroštátny súd rozhodujúci v poslednom stupni.

3. ÚLOHA KOMISIE

33. Cieľom systému predbežnej kontroly stanoveného v článku 108 ods. 3 ZFEÚ je zabezpečiť, aby bolo možné vykonať iba zlučiteľnú pomoc⁴². Na dosiahnutie tohto cieľa sa musí odložiť vykonávanie plánovanej pomoci, až kým Komisia neprijme rozhodnutie o zlučiteľnosti pomoci s vnútorným trhom⁴³.

³⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, bod 38.

³⁸ Rozsudok Súdneho dvora z 5. februára 1963, Van Gend en Loos/Administratie des Belastingen, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1; rozsudok Súdneho dvora z 15. júla 1964, Costa/E.N.E.L., C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66; rozsudok Súdneho dvora z 9. marca 1978, Amministrazione delle finanze dello Stato/Simmenthal, C-106/77, ECLI:EU:C:1978:49.

³⁹ Rozsudok Súdneho dvora z 18. júla 2007, Lucchini, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, body 60 a 61.

⁴⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 18. júla 2007, Lucchini, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, body 57 až 59; rozsudok Súdneho dvora z 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, body 30 a 42 až 43.

⁴¹ Rozsudok Súdneho dvora z 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, bod 44; rozsudok Súdneho dvora zo 4. marca 2020, Buonotourist/Komisija, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, body 92 až 96; rozsudok Súdneho dvora zo 4. marca 2020, CSTP Azienda della Mobilità/Komisija, C-587/18 P, ECLI:EU:C:2020:150, body 92 až 96.

⁴² Rozsudok Súdneho dvora z 3. marca 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, bod 19.

⁴³ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, body 25 až 26; rozsudok Súdneho dvora z 18. mája 2017, Fondul Propriate, C-150/16, ECLI:EU:C:2017:388, bod 40; rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 84.

3.1. Výlučná právomoc Komisie

34. Komisia si vo všeobecnosti vykonáva svoju hlavnú úlohu, a totiž posudzovanie zlučiteľnosti opatrení pomoci, v dvoch krokoch. Komisia najprv posúdi to, či opatrenie možno považovať za štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ⁴⁴, a potom preskúma, či je opatrenie zlučiteľné s vnútorným trhom. Prvý krok, ktorý pozostáva z posúdenia existencie pomoci, patrí do právomoci Komisie, ako aj vnútroštátnych súdov, keďže súdy môžu mať povinnosť zistiť, či sa na opatrenie nevzťahuje povinnosť zachovať existujúci stav⁴⁵ (pozri oddiely 4.2.1 a 4.2.2). Druhý krok, ktorý pozostáva z posúdenia zlučiteľnosti, je výlučnou právomocou Komisie. Posúdenie zlučiteľnosti musí byť zahrnuté v rozhodnutí⁴⁶, ktoré podlieha preskúmaniu súdmi Únie⁴⁷.
35. Komisia môže posúdiť zlučiteľnosť opatrenia s vnútorným trhom po predbežnom preskúmaní (keď nepochybuje o zlučiteľnosti opatrenia s vnútorným trhom)⁴⁸ alebo po formálnom vyšetrovacom konaní (keď pochybuje o zlučiteľnosti opatrenia s vnútorným trhom)⁴⁹. Keď Komisia začne formálne vyšetrovacie konanie, prijme rozhodnutie, v ktorom poskytne svoje predbežné stanoviská k povahe opatrenia štátnej pomoci a predstaví svoje pochybnosti o zlučiteľnosti opatrenia s vnútorným trhom (ďalej len „rozhodnutie o začatí konania“)⁵⁰.
36. Hoci sa počas formálneho vyšetrovacieho konania ešte len čaká na rozhodnutie o zlučiteľnosti opatrenia, rozhodnutie o začatí konania má určité právne následky (pozri oddiel 4.1.3).
37. Posudzovanie opatrení štátnej pomoci v rozhodnutiach Komisie obmedzuje vnútroštátne súdy pri výkone ich právomocí (pozri oddiel 4.1). Predchádzajúce rozhodnutia Komisie sú pre vnútroštátne súdy záväzné do tej miery, že vnútroštátny súd sa musí pridržať posúdenia Komisie, pokiaľ ide o existenciu pomoci⁵¹. Naopak, ak vnútroštátny súd rozhodne pred tým, ako Komisia vydá akékoľvek rozhodnutie, jeho rozhodnutie nemôže brániť Komisii, aby si v určitom okamihu uplatnila svoju výlučnú právomoc, ktorá jej bola priznaná na základe ZFEÚ (pozri oddiel 2.2.3)⁵².

3.2. Právomoc Komisie presadzovať pravidlá štátnej pomoci

38. Vo všeobecnosti platí, že na účely udelenia opravných prostriedkov z dôvodu porušenia pravidiel štátnej pomoci Komisia musí po tom, ako dospeje k záveru, že preskúmané opatrenie je neoprávnenou a nezlučiteľnou štátnou pomocou, prijať konečné

⁴⁴ Oznámenie Komisie o pojme štátna pomoc uvedenom v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Ú. v. EÚ C 262, 19.7.2016, s. 1).

⁴⁵ Rozsudok Súdneho dvora zo 4. marca 2020, Buonotourist/Komisia, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, bod 90.

⁴⁶ Pozri články 4 a 9 procesného nariadenia (Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015, s. 14).

⁴⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 19. júla 2016, Kotnik a iní, C-526/14, ECLI:EU:C:2016:570, bod 37.

⁴⁸ Rozhodnutie o nevznesení námietok, článok 4 ods. 3 procesného nariadenia.

⁴⁹ Pozri pojem „kladné rozhodnutie“ v článku 9 ods. 3 a „záporné rozhodnutie“ v článku 9 ods. 3 a 5 procesného nariadenia.

⁵⁰ Pozri článok 4 ods. 3 a 4 procesného nariadenia (Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015, s. 14).

⁵¹ Rozsudok súdneho dvora z 15. septembra 2016, PGE, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, bod 33.

⁵² Rozsudok Súdneho dvora zo 4. marca 2020, Buonotourist/Komisia, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, body 92 až 96; rozsudok Súdneho dvora zo 4. marca 2020, CSTP Azienda della Mobilità/Komisia, C-587/18 P, ECLI:EU:C:2020:150, body 92 až 96.

rozhodnutie, ktorým sa uzavrie formálne vyšetrovacie konanie a nariadi vymożenie tejto pomoci (ďalej len „rozhodnutie o vymáhaní“) ⁵³ ⁵⁴.

39. Komisia si prijatím procesných pravidiel v oblasti štátnej pomoci kodifikovala svoje právomoci na presadzovanie práva ⁵⁵. Podľa článku 16 procesného nariadenia Komisia musí nariadiť vymáhanie neoprávnenej a nezlučiteľnej pomoci prijatím rozhodnutia. Keď Komisia vo svojom rozhodnutí uvedie, že opatrenie pomoci je neoprávnené a nezlučiteľné s vnútorným trhom, nemá diskrečnú právomoc a musí nariadiť vymożenie pomoci ⁵⁶, pokiaľ to nie je v rozpore so všeobecnou zásadou práva Európskej únie ⁵⁷. Okrem toho sa na právomoc Komisie nariadiť vymożenie pomoci vzťahuje 10-ročná premlčacia lehota ⁵⁸.
40. V niektorých prípadoch môže Komisia na základe článku 13 procesného nariadenia prijať podľa vlastného uváženia predbeţné opatrenia, kým nedokončí posudzovanie zlučiteľnosti. Komisia môže predovšetkým vydať príkaz na pozastavenie alebo vymożenie pomoci, a to pokiaľ je splnených niekoľko podmienok ⁵⁹, ⁶⁰. Cieľom týchto opatrení je obmedziť škody v súvislosti s vykonávaním pomoci, ktorá je v rozpore s notifikačnou povinnosťou a povinnosťou zachovať existujúci stav ⁶¹.

4. ÚLOHA VNÚTROŠTÁTNYCH SÚDOV

41. Zatiaľ čo Komisia musí preskúmať zlučiteľnosť opatrenia pomoci s vnútorným trhom, a to aj v prípadoch, keď zistila, že jej vykonávanie je v rozpore s článkom 108 ods. 3 ZFEÚ, hlavná úloha vnútroštátnych súdov je chrániť práva jednotlivcov, ktorí čelia takémuto porušeniu ⁶².

⁵³ Rozsudok Súdneho dvora zo 14. februára 1990, Francúzsko/Komisia („Boussac“), C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, body 9 až 22. To nevylučuje možnosť, aby Komisia v osobitných prípadoch vydala príkaz na vymáhanie pomoci.

⁵⁴ Keď Komisia len stanoví, že štátna pomoc bola poskytnutá neoprávnene, bez predchádzajúcej notifikácie Komisii v zmysle článku 108 ods. 3 ZFEÚ, nenariadi vymáhanie už poskytnutej pomoci pred prijatím konečného rozhodnutia, v ktorom vyhlási, že pomoc nie je zlučiteľná s vnútorným trhom.

⁵⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, bod 66; rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 110.

⁵⁶ Rozsudok Súdneho dvora zo 7. marca 2002, Taliansko/Komisia, C-310/99, ECLI:EU:C:2002:143, bod 99.

⁵⁷ Pozri článok 16 procesného nariadenia (Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015, s. 14).

⁵⁸ Pozri článok 17 ods. 1 procesného nariadenia (Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015, s. 14).

⁵⁹ Rozsudok Súdneho dvora zo 14. februára 1990, Francúzsko/Komisia, C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, body 19 až 20; rozsudok Súdneho dvora z 21. marca 1991, Taliansko/Komisia, C-303/88, ECLI:EU:C:1991:136, bod 46; rozsudok Súdneho dvora z 21. marca 1990, Belgicko/Komisia, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, body 14 až 16; (zrušený súdom, pozri C-456/18 P).

⁶⁰ Ak členský štát nesplní príkaz na pozastavenie pomoci alebo príkaz na vymożenie pomoci, Komisia je oprávnená počas preskúmania podstaty veci predložiť vec priamo na Súdny dvor a žiadať o vyhlásenie, že nesplnenie príkazu predstavuje porušenie ZFEÚ podľa článku 14 procesného nariadenia (Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015, s. 19).

⁶¹ Pozri článok 13 ods. 1 a 2 procesného nariadenia (Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015, s. 19).

⁶² Rozsudok Súdneho dvora z 12. februára 2008, CELF et ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, bod 38; rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, Fédération

42. Vnútroštátne súdy sú zodpovedné za poskytovanie účinnej súdnej ochrany tretím stranám⁶³. Ich prínos v rámci systému kontroly štátnej pomoci je potrebný predovšetkým v prípadoch poskytnutia neoprávnenej pomoci, a to keď v súvislosti s týmto opatrením neexistuje rozhodnutie Komisie alebo kým sa takéto rozhodnutie neprijme, ako aj v prípadoch poskytnutia zlučiteľnej pomoci v rozpore s povinnosťou zachovať existujúci stav⁶⁴.

4.1. Vymedzenie právomocí vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci

43. Vnútroštátne súdy majú právomoc vykladať a uplatňovať článok 107 ods. 1 a článok 108 ods. 3 ZFEÚ. Keď si vnútroštátne súdy uplatňujú svoju právomoc posudzovať existenciu štátnej pomoci, sú najmä v prípade absencie rozhodnutia Komisie o tom istom opatrení⁶⁵ viazané len objektívnym pojmom štátnej pomoci.
44. Komisia ďalej posudzuje existenciu štátnej pomoci, čo je zvyčajne prvý krok pred posudzovaním jej zlučiteľnosti. A preto akékoľvek konania pred Komisiou, a to pred konaniami alebo po konaniach pred vnútroštátnymi súdmi, môžu ovplyvniť konania na súdoch⁶⁶, ako sa to vysvetľuje v oddieloch 4.1.1 až 4.1.3.

4.1.1. Na základe rozhodnutia prijatého Komisiou

45. Vnútroštátne súdy majú obmedzené právomoci vo vzťahu k rozhodnutiam a musia sa riadiť v nich uvedeným posúdením existencie štátnej pomoci. Vnútroštátne súdy ďalej nemajú žiadnu právomoc vyhlásiť rozhodnutie Komisie za neplatné⁶⁷. Iba súdy Únie majú túto právomoc, a to na základe článku 263 ZFEÚ⁶⁸.
46. Ak má vnútroštátny súd pochybnosti o výklade alebo platnosti rozhodnutia Komisie, môže požiadať Komisiu o objasnenie (pozri oddiel 5.1) alebo v závislosti od situácie

nationale du commerce Exérieur des produits alimentaires a iní/Francúzsko, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, body 11 až 12.

⁶³ Rozsudok Súdneho dvora z 11. decembra 1973, Lorenz GmbH/Spolková republika Nemecko a iní, C-120/73, ECLI:EU:C:1973:152, bod 8; rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce Exérieur des produits alimentaires a iní/Francúzsko, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, bod 11; rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 39.

⁶⁴ Pokiaľ ide o úlohu vnútroštátnych súdov pri verejnoprávnom presadzovaní štátnej pomoci, pozri oznámenie Komisie – oznámenie Komisie o vymáhaní neoprávnenej a nezlučiteľnej štátnej pomoci ([Ú. v. EÚ C 247, 23.7.2019, s. 1](#)).

⁶⁵ Pozri aj rozsudok Všeobecného súdu z 20. júna 2019, A&O hostel and hotel Berlin/Komisia, T-578/17, ECLI:EU:T:2019:437, bod 72.

⁶⁶ Rozsudok Súdneho dvora zo 4. marca 2020, CSTP Azienda della Mobilità/Komisia, C-587/18 P, ECLI:EU:C:2020:150, body 92 až 93; rozsudok Súdneho dvora zo 4. marca 2020, Buonotourist/Komisia, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, bod 96.

⁶⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 22. októbra 1987, Foto-Frost/Hauptzollamt Lübeck-Ost, C-314/85, ECLI:EU:C:1987:452, bod 20.

⁶⁸ Rozsudok Súdneho dvora z 21. februára 1991, Zuckerfabrik Süderdithmarschen a Zuckerfabrik Soest/Hauptzollamt Itzehoe a Hauptzollamt Paderborn, C-143/88 a C-92/89, ECLI:EU:C:1991:65, bod 23; rozsudok Súdneho dvora z 9. novembra 1995, Atlanta Fruchthandels-gesellschaft a iní (I)/Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft, C-465/93, ECLI:EU:C:1995:369, bod 51; rozsudok Súdneho dvora z 18. júla 2007, Lucchini, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, bod 53.

môže alebo musí⁶⁹ položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku v súlade s článkom 267 ZFEÚ⁷⁰.

4.1.2. Na základe rozhodnutia Komisie o zlučiteľnosti pomoci

47. Konečné rozhodnutie Komisie, v ktorom sa uznáva zlučiteľnosť neoprávnenej pomoci po tom, ako bola poskytnutá, nie je legalizáciou a *posteriori* vykonávacích aktov tejto pomoci, ktoré boli prijaté v rozpore s povinnosťou zachovať existujúci stav stanovenou v ZFEÚ.
48. V tejto súvislosti musia vnútroštátne sudy jednotlivcom „zabezpečiť, že budú vyvozené všetky dôsledky“⁷¹ vyplývajúce z porušenia povinnosti zachovať existujúci stav. Tieto dôsledky sa týkajú najmä platnosti aktov, ktorými sa vykonáva pomoc, ako aj vrátenia finančných prostriedkov poskytnutých v rozpore s povinnosťou zachovať existujúci stav, a to v súlade s ich vnútroštátnym právom.
49. Z toho vyplýva, že keď tretia strana žiada vnútroštátny súd o zrušenie výhod spojených s predčasným vykonávaním pomoci, súd by mal vyhovieť jej žalobe, a to aj keď Komisia už vyhlásila dotknutú pomoc za zlučiteľnú. V prípade akéhokoľvek iného výkladu by mohli členské štáty ignorovať ustanovenia ZFEÚ a zbavili by ich tak praktického účinku⁷².

4.1.3. Na základe rozhodnutia Komisie o začatí konania

50. Situácia je však odlišná, keď Komisia iba začala vyšetrovacie konanie podľa článku 108 ods. 2 ZFEÚ v súvislosti s opatrením pomoci, v prípade ktorého sa začalo konanie na vnútroštátnom súde. Komisia v rozhodnutí o začatí konania v podstate vyjadruje pochybnosti o tom, či je opatrenie pomoci zlučiteľné s vnútorným trhom. Hoci tieto

⁶⁹ Podľa článku 267 ZFEÚ je za určitých okolností vnútroštátny súd, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, povinný začať prejudiciálne konanie pred Súdny dvorom. Ak je možné výklad práva Európskej únie jasne odvodiť z existujúcej judikatúry alebo ak takýto výklad neponecháva priestor na odôvodnené pochybnosti, nemusí súd, proti rozhodnutiu ktorého nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, predložiť vec na prejudiciálne konanie pred Súdny dvorom, hoci tak urobiť môže. Pozri rozsudok Súdneho dvora zo 6. októbra 1982, CILFIT/Ministero della Sanità, C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335, body 14 až 20; rozsudok Súdneho dvora z 11. septembra 2008, Unión General de Trabajadores de la Rioja, C-428/06 až C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, body 42 až 43; rozsudok Súdneho dvora z 28. júla 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, ECLI:EU:C:2016:603, body 47 až 50; rozsudok Súdneho dvora z 15. septembra 2016, PGE, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, bod 40; rozsudok Súdneho dvora zo 4. októbra 2018, Komisia/Francúzsko (Zrážková daň z hnutelného majetku), C-416/17, ECLI:EU:C:2018:811, body 108 a nasledujúce.

⁷⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, body 50 až 51; rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, bod 44.

⁷¹ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, bod 30; rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 89; rozsudok Súdneho dvora z 3. marca 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, bod 23; rozsudok Súdneho dvora z 13. decembra 2018, Rittinger a iní, C-492/17, ECLI:EU:C:2018:1019, bod 42.

⁷² Rozsudok Súdneho dvora z 19. decembra 2019, Arriva Italia a iní, C-385/18, ECLI:EU:C:2019:1121, bod 85.

pochybnosti sa zvyčajne týkajú zlučiteľnosti pomoci, posudzovanie existencie pomoci má predbežný charakter a vyplýva z prvého preskúmania dotknutého opatrenia⁷³.

51. Vnútroštátne súdy musia v súlade s článkom 4 ods. 3 ZEÚ zohľadniť právnu situáciu vyplývajúcu z prebiehajúcich konaní pred Komisiou, a to aj keď je len dočasná.
52. To znamená, že kým prebieha vyšetrovacie konanie, rozhodnutie o začatí konania má samo osebe právne dôsledky, ktoré musia vnútroštátne súdy vyvodiť. Po prijatí rozhodnutia o začatí konania sa vnútroštátny súd nemôže domnievať, že dané opatrenie nepredstavuje pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, inak by bol ohrozený praktický účinok článku 108 ods. 3 ZFEÚ⁷⁴.
53. Povinnosťou vnútroštátnych súdov je na tento účel nariadiť vhodné opatrenia na účinnú nápravu dôsledkov neoprávneného vykonávania pomoci, až kým Komisia neprijme konečné rozhodnutie. Vnútroštátne súdy môžu rozhodnúť o pozastavení vykonávania dotknutého opatrenia a nariadiť, aby sa už vyplatené sumy vrátili. Môžu takisto rozhodnúť o nariadení predbežných opatrení na ochranu záujmov dotknutých strán, ako aj praktického účinku rozhodnutia Komisie o začatí konania⁷⁵.
54. Vnútroštátne súdy okrem toho nemôžu jednoducho prerušiť konanie, kým Komisia neprijme konečné rozhodnutie⁷⁶. Rozhodnutie o prerušení konania by *de facto* malo rovnaký účinok ako rozhodnutie o zamietnutí uplatňovania predbežných opatrení a znamenalo by zachovanie neoprávnenej výhody počas obdobia, keď je vykonávanie pomoci zakázané.

4.2. Právomoci vnútroštátnych súdov

55. Ako sa uvádza v bodoch 11 až 13, vnútroštátne súdy musia určiť, či štátna pomoc bola poskytnutá v súlade s článkom 108 ods. 3 ZFEÚ, a to v medziach stanovených výlučnou právomocou Komisie posudzovať zlučiteľnosť pomoci a prípadnými predchádzajúcimi rozhodnutiami Komisie o rovnakom opatrení.
56. Vnútroštátne súdy vykonávajú posúdenie v dvoch krokoch: najprv posúdia povahu opatrenia, aby zistili, či ho možno považovať za štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, a potom, ak vnútroštátne súdy zistia, že opatrenie je štátnou pomocou, musia stanoviť, či sa na opatrenie vzťahuje povinnosť zachovať existujúci stav. Ak vnútroštátne súdy zistia porušenie povinnosti zachovať existujúci stav, musia prijať vhodné opravné prostriedky, aby ochránili práva jednotlivcov dotknutých týmto porušením.

⁷³ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, body 37 až 40.

⁷⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, bod 38.

⁷⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, body 41 až 43.

⁷⁶ Rozsudok Súdneho dvora z 11. marca 2010, *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, body 31 a nasledujúce; uznesenie Súdneho dvora zo 4. apríla 2014, *Flughafen Lübeck*, C-27/13, ECLI:EU:C:2014:240, bod 30.

4.2.1. Posudzovanie existencie pomoci

57. Zistenie, že pomoc bola poskytnutá neoprávnene, si vyžaduje predbežné zistenie o existencii štátnej pomoci. Súdny Únie potvrdili, že vnútroštátne súdy majú rovnako ako Komisia právomoc poskytovať výklad pojmu štátna pomoc⁷⁷.
58. V snahe zistiť existenciu štátnej pomoci je často potrebné posúdiť niekoľko zložitých otázok (pozri bod 14). Komisia vo svojom oznámení o pojme štátna pomoc, ako sa uvádza v článku 107 ods. 1 ZFEÚ⁷⁸, vydala podrobné usmernenie s cieľom poskytnúť pomoc vnútroštátnym súdom.
59. Ak vzniknú pochybnosti o existencii prvkov štátnej pomoci, vnútroštátne súdy môžu požiadať Komisiu o poskytnutie svojho stanoviska (pozri oddiel 5.1.1.2). Vnútroštátne súdy majú ďalej možnosť alebo povinnosť postúpiť vec Súdnemu dvoru na prejudiciálne rozhodnutie v zmysle článku 267 ZFEÚ.

4.2.2. Posudzovanie možného porušenia povinnosti zachovať existujúci stav

60. V súvislosti s posudzovaním toho, či sa na opatrenie pomoci vzťahuje povinnosť zachovať existujúci stav, musia vnútroštátne súdy zvážiť, či opatrenie patrí medzi jednu z výnimiek z notifikačnej povinnosti (pozri oddiel 1.2). Vnútroštátne súdy predovšetkým hodnotia, či dotknuté opatrenie spĺňa kritériá stanovené v nariadení o skupinových výnimkách alebo predstavuje existujúcu pomoc.
61. Ak opatrenie spĺňa všetky kritériá stanovené v nariadení o skupinových výnimkách, je oslobodené od notifikačnej povinnosti vo vzťahu ku Komisii a je zlučiteľné s vnútorným trhom.
62. Pokiaľ ide o „existujúcu pomoc“, v procesnom nariadení sa vymedzujú okolnosti, za ktorých možno pomoc považovať za existujúcu, a to s cieľom poskytnúť právnu istotu členským štátom a príjemcom⁷⁹. Na základe vývoja politiky v oblasti štátnej pomoci niektoré opatrenia, ktoré nepredstavovali v čase nadobudnutia účinnosti novú pomoc, môžu byť teraz už neoprávnené. Ak opatrenie predstavujúce štátnu pomoc patrí do kategórie existujúcej pomoci, nepodlieha notifikačnej povinnosti členského štátu, ale naďalej podlieha posúdeniu Komisiou.

4.2.2.1. Uplatňovanie podmienok nariadení o skupinových výnimkách

63. Členské štáty si môžu byť isté, že opatrenie je oslobodené od notifikačnej povinnosti, ak spĺňa všeobecné a osobitné podmienky stanovené v nariadeniach o skupinových výnimkách. Ak však členský štát vykonáva opatrenie pomoci, ktoré nespĺňa všetky

⁷⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 22. marca 1977, Steinike & Weinlig, C-78/76, ECLI:EU:C:1977:52, bod 14; rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 49; rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce Extérieur des produits alimentaires a iní/Francúzsko, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, bod 10; rozsudok Súdneho dvora z 18. júla 2007, Lucchini, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, bod 50; rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, bod 39.

⁷⁸ [Ú. v. EÚ C 262, 19.7.2016, s. 1.](#)

⁷⁹ Procesné nariadenie, články 21 až 23.

podmienky príslušnej skupinovej výnimky, a to bez predchádzajúcej notifikácie Komisii, vykonávanie tejto pomoci je neoprávnené.

64. Notifikačná povinnosť a povinnosť zachovať existujúci stav vyplývajúce zo ZFEÚ sú záväzné nielen pre vnútroštátne súdy, ale aj pre všetky správne orgány členských štátov⁸⁰.
65. Keď vnútroštátne súdy posudzujú, či sa opatrenie štátnej pomoci vykonáva oprávnene, musia si overiť, či sa dodržali podmienky nariadenia o skupinových výnimkách, aby mohli stanoviť, že opatrenie bolo oslobodené od notifikačnej povinnosti. Súdný dvor vymedzil rozsah právomocí vnútroštátnych súdov pri rozhodovaní o tom, či sa správne uplatnili podmienky všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách⁸¹, čiže do akej miery môžu vnútroštátne súdy vykladať jeho ustanovenia.
66. Prijatie nariadení o skupinových výnimkách neznamena prenesenie posudzovania zlučiteľnosti štátnej pomoci s vnútorným trhom na členské štáty. To naďalej ostáva vo výlučnej právomoci Komisie⁸². Posúdenie zlučiteľnosti konkrétneho opatrenia pomoci s inými kritériami ako tými, ktoré sa stanovujú v príslušnom nariadení o skupinových výnimkách, by si vyžadovalo zložité posudzovanie, ktoré je vo výlučnej právomoci Komisie⁸³. Vnútroštátne súdy sú však povinné overiť, či vnútroštátne orgány poskytli pomoc, ktorá je v plnom súlade so všeobecnými a osobitnými podmienkami uplatniteľného nariadenia o skupinových výnimkách, ktoré treba vykladať striktne.
67. Ak sa pomoc vykonáva v zmysle nariadenia o skupinových výnimkách bez splnenia všetkých platných podmienok, nemôže mať príjemca tejto pomoci v danom čase oprávnené očakávanie, že bola poskytnutá oprávnene⁸⁴. Vnútroštátne orgány nemajú právomoc prijímať konečné rozhodnutia konštatujúce, že neexistuje povinnosť notifikovať podporu⁸⁵.

4.2.2.2. Existujúca pomoc

68. Ako sa uvádza v bode 62, na rozdiel od novej pomoci existujúca pomoc nepodlieha notifikačnej povinnosti. Ak vnútroštátny súd skonštatuje, že opatrenie predstavuje existujúcu pomoc, nemôže ju preskúmať. Komisia má skutočne výlučnú právomoc posúdiť, či existujúca pomoc je stále zlučiteľná s vnútorným trhom, a navrhnúť vhodné opatrenia, pokiaľ táto schéma už nie je zlučiteľná. Pri vykonávaní pravidiel štátnej pomoci sa právomoci vnútroštátnych súdov obmedzujú na posudzovanie toho, či opatrenie pomoci predstavuje existujúcu pomoc v zmysle článku 108 ods. 1 ZFEÚ.

⁸⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, body 90 až 92.

⁸¹ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 101; rozsudok Súdneho dvora z 29. júla 2019, BMW/Komisija, C-654/17 P, ECLI:EU:C:2019:634, bod 151.

⁸² Rozsudok Súdneho dvora z 29. júla 2019, BMW/Komisija, C-654/17 P, ECLI:EU:C:2019:634, body 132 a 133; rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 67.

⁸³ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 68.

⁸⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 15. decembra 2005, Unicredito Italiano, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, bod 104; rozsudok súdneho dvora z 19. marca 2015, OTP Bank, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, bod 77; rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 104.

⁸⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 101; rozsudok Súdneho dvora z 29. júla 2019, BMW/Komisija, C-654/17 P, ECLI:EU:C:2019:634, bod 151.

69. V zmluvách sa nestanovujú žiadne usmernenia, pokiaľ ide o kvalifikáciu opatrení pomoci ako existujúcej pomoci. Okolnosti, za akých možno pomoc považovať za existujúcu, sa vymedzujú v ustanoveniach procesného nariadenia⁸⁶. Procesné nariadenie však neobsahuje žiadne ustanovenia týkajúce sa právomocí a povinností vnútroštátnych súdov, ktoré sa naďalej riadia ustanoveniami ZFEÚ v zmysle výkladu Súdneho dvora⁸⁷.
70. Napríklad v článku 17 ods. 1 procesného nariadenia sa stanovuje, že právomoci Komisie nariadiť vymożenie pomoci podliehajú 10-ročnej premlčacej lehote, zatiaľ čo v odseku 3 uvedeného článku sa uvádza, že „akákoľvek pomoc, v súvislosti s ktorou premlčacia doba uplynula, sa považuje za existujúcu pomoc“.
71. V tejto súvislosti však z 10-ročnej premlčacej lehoty nevyplýva všeobecná zásada, podľa ktorej by sa nová pomoc zmenila na existujúcu pomoc po vypršaní tejto lehoty⁸⁸. Táto 10-ročná premlčacia lehota sa nemôže uplatňovať na vnútroštátne konania ani na základe analógie⁸⁹, keďže vymáhanie sa uskutočňuje v súlade s právnymi predpismi stanovenými v platnom vnútroštátnom práve.

4.2.3. Ochrana práv jednotlivcov dotknutých porušením povinnosti zachovať existujúci stav

72. Vnútroštátne súdy môžu na ochranu práv jednotlivcov pred neoprávneným vykonávaním štátnej pomoci prijať rôzne druhy opravných prostriedkov v závislosti od situácie. Napríklad môžu pozastaviť alebo ukončiť vykonávanie opatrenia (oddiel 4.2.3.1), vydať príkaz na vymáhanie vyplatených súm (oddiel 4.2.3.2) alebo prijať rôzne prechodné opatrenia na inú ochranu záujmov dotknutých strán (oddiel 4.2.3.3)⁹⁰. Napokon sa od nich môže vyžadovať, aby rozhodli o náhrade škody, ktorú tretie strany utrpeli v dôsledku neoprávneného vykonávania štátnej pomoci (oddiel 4.2.3.4). V každom prípade vnútroštátne súdy musia poskytnúť jednotlivcom istotu, že prijímú všetky príslušné opatrenia v súlade so svojím vnútroštátnym právom, aby zmiernili následky porušenia článku 108 ods. 3 ZFEÚ⁹¹.

4.2.3.1 Pozastavenie alebo ukončenie vykonávania opatrenia

73. Ak vnútroštátny orgán ešte nevykonával opatrenie štátnej pomoci, ktoré bolo poskytnuté v rozpore s článkom 108 ods. 3 ZFEÚ, vnútroštátne súdy musia zabrániť takémuto vykonávaniu, a to buď jeho pozastavením, alebo ukončením.

⁸⁶ Procesné nariadenie, článok 1 písm. b) a článok 17 ods. 3.

⁸⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, bod 66; rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 110.

⁸⁸ Rozsudok Všeobecného súdu z 30. apríla 2002, Government of Gibraltar/Komisia, T-195/01 a T-207/01, ECLI:EU:T:2002:111, bod 130.

⁸⁹ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, body 108 až 109; rozsudok Súdneho dvora z 30. apríla 2020, Nelson Antunes da Cunha, C-627/18, ECLI:EU:C:2020:321, bod 33.

⁹⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, bod 43; rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2016, Komisia/Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, ECLI:EU:C:2016:971, bod 29.

⁹¹ Rozsudok Súdneho dvora z 3. marca 2020, Vodafone Magyarország, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, bod 23; rozsudok Súdneho dvora z 19. decembra 2019, Arriva Italia a iní, C-385/18, ECLI:EU:C:2019:1121, bod 84.

74. V práve Európskej únie sa nestanovujú žiadne osobitné dôsledky, ktoré by museli vnútroštátne súdy povinne vyvodiť vo vzťahu k platnosti aktov, na základe ktorých sa poskytuje neoprávnená štátna pomoc. Vyžaduje sa v ňom len to, aby prijali účinné opatrenia s cieľom zabrániť vyplateniu neoprávnenej pomoci príjemcovi. Podľa vnútroštátneho práva však môžu nastať situácie, keď pozastavenie neoprávneného vykonávania opatrenia možno dosiahnuť zrušením aktu, na základe ktorého sa poskytuje pomoc⁹².
75. V súlade s tým môžu vnútroštátne súdy vyhlásiť za neplatnú zmluvu, na základe ktorej sa pomoc poskytuje, zrušiť rozhodnutie, na základe ktorého sa pomoc poskytuje, alebo pozastaviť jeho vykonávanie (napríklad keď sa pomoc poskytuje vo forme prístupu k zariadeniu alebo službe).
76. Ak sa pomoc poskytuje v splátkach, vnútroštátne súdy by mali vydať príkaz na pozastavenie budúcich platieb.

4.2.3.2. Vymáhanie

77. Ak sa už neoprávnená pomoc vyplátila príjemcovi, vnútroštátne súdy musia v zásade a v prípade absencie rozhodnutia Komisie, ktorým sa pomoc vyhlasuje za zlučiteľnú, nariadiť vymożenie plnej výšky neoprávnene poskytnutej sumy⁹³. Zrušenie pomoci prostredníctvom jej vymożenia je logickým dôsledkom jej neoprávnenosti⁹⁴.
78. Aby sa obnovil stav, ktorý existoval pred poskytnutím pomoci, vnútroštátne súdy musia úplne zrušiť výhodu, ktorá bola neoprávnene poskytnutá príjemcovi. Táto výhoda zahŕňa samotnú pomoc (ďalej len „istina pomoci“), ako aj neplatenie úrokov, ktoré by bol podnik zaplatil, keby si bol musel požičať sumu dotknutej pomoci na trhu počas trvania obdobia neoprávnenosti, čo vedie k zlepšeniu jeho konkurenčného postavenia počas obdobia neoprávnenosti (ďalej len „úrok za obdobie neoprávnenosti“)⁹⁵. Vnútroštátne súdy musia preto nariadiť vrátenie istiny pomoci, ako aj úrokov za obdobie neoprávnenosti.

⁹² Rozsudok Súdneho dvora z 8. decembra 2011, Residex Capital IV, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, body 44 – 47.

⁹³ Rozsudok Súdneho dvora z 21. júla 2005, Xunta de Galicia, C-71/04, ECLI:EU:C:2005:493, bod 49; rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, body 40 a 68; rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce Extérieur des produits alimentaires a iní/Francúzsko, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, bod 12; rozsudok Súdneho dvora z 8. decembra 2011, Residex Capital IV, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, bod 43.

⁹⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2016, Komisia/Aer Lingus, C-164/15 P a C-165/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, bod 116; rozsudok súdneho dvora z 19. marca 2015, OTP Bank, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, bod 70; rozsudok Súdneho dvora z 8. decembra 2011, Residex Capital IV, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, bod 33.

⁹⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 132; rozsudok Súdneho dvora z 8. decembra 2011, Residex Capital IV, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, bod 39.

79. Ak sa vedú konania súbežne pred vnútroštátnym súdom a Komisiou a ak Komisia vyhlási pomoc za nezlučiteľnú, vnútroštátny súd by mal vykonať rozhodnutie Komisie v súlade s jeho ustanoveniami⁹⁶.
80. Ak Komisia vyhlási pomoc za zlučiteľnú, na základe práva Európskej únie sa od členských štátov vyžaduje vymáhanie úrokov iba za obdobie neoprávnenosti⁹⁷, ktoré sa počíta od vyplatenia pomoci po vyhlásenie o zlučiteľnosti. Rozhodnutie Komisie nemá za následok spätnú regularizáciu vykonávacích opatrení, ktoré sa prijali v rozpore s článkom 108 ods. 3 ZFEÚ⁹⁸.
81. Ak sa rozhodnutie Komisie, ktorým sa opatrenie vyhlasuje za zlučiteľné, vyhlási za neplatné, toto opatrenie nemožno považovať za schválené Komisiou. Ak predstavuje štátnu pomoc, jej vykonávanie sa považuje za neoprávnené⁹⁹. Okrem toho, pokiaľ bola podaná žaloba o neplatnosť, príjemca nemá nárok odvolať sa na akúkoľvek oprávnené očakávanie, pokiaľ ide o oprávnenosť pomoci¹⁰⁰.
82. Na vypočítanie úroku za obdobie neoprávnenosti sa pri vymáhaní neoprávnenej pomoci členským štátom v prípade absencie rozhodnutia Komisie o vymáhaní neuplatňuje ani článok 16 ods. 2 procesného nariadenia, ani články 9 a 11 nariadenia Komisie (ES) č. 794/2004¹⁰¹. V takýchto prípadoch musia preto orgány dotknutého členského štátu vypočítať úrok za obdobie neoprávnenosti v súlade s príslušnými právnymi predpismi vnútroštátneho práva, pokiaľ sú splnené dve podmienky. Po prvé tieto právne predpisy musia byť v súlade so zásadami rovnocennosti a praktického účinku (pozri oddiel 2.2) a po druhé úrok za obdobie neoprávnenosti sa musí vypočítať na základe sadzby rovnajúcej sa sadzbe, ktorá by sa uplatnila na príjemcu, keby si musel v danom období požičať sumu dotknutej pomoci na trhu¹⁰².
83. Pokiaľ ide o premlčaciu lehotu, ktorá sa vzťahuje na právomoc vnútroštátneho súdu nariadiť vymáhanie, súdy Únie rozhodli, že desaťročná premlčacia lehota stanovená v procesnom nariadení sa vzťahuje len na Komisiu¹⁰³. Pokiaľ sa vo vnútroštátnych konaniach stanovuje dlhšia premlčacia lehota, vnútroštátny sudca musí nariadiť vymáhanie pomoci poskytnutej v rozpore s povinnosťou zachovať existujúci stav aj po tom, ako uplynie premlčacia lehota stanovená pre Komisiu. Vnútroštátne premlčacie lehoty kratšie ako 10 rokov sú takisto záväzné pre vnútroštátne súdy, pokiaľ neexistuje

⁹⁶ V tomto zmysle pozri oznámenie Komisie – oznámenie Komisie o vymáhaní neoprávnenej a nezlučiteľnej štátnej pomoci ([Ú. v. EÚ C 247, 23.7.2019, s. 1](#)).

⁹⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 134.

⁹⁸ Rozsudok Súdneho dvora z 12. februára 2008, CELF et ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, bod 40; rozsudok súdneho dvora z 19. marca 2015, OTP Bank, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, bod 76; rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, bod 59.

⁹⁹ Rozsudok Súdneho dvora z 12. februára 2008, CELF et ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, bod 63.

¹⁰⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 12. februára 2008, CELF et ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, bod 68.

¹⁰¹ Nariadenie Komisie (ES) č. 794/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (ES) č. 659/1999, ustanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 93 Zmluvy o ES ([Ú. v. EÚ L 140, 30.4.2004, s. 1](#)).

¹⁰² Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 141.

¹⁰³ Rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, bod 61.

rozhodnutie Komisie o vymáhaní¹⁰⁴. Keď Komisia prijme rozhodnutie o vymáhaní, členské štáty nemôžu odôvodňovať nevykonávanie tohto rozhodnutia na základe požiadaviek vnútroštátneho práva, akými sú napríklad vnútroštátne premlčacie lehoty¹⁰⁵.

4.2.3.3. Predbežné opatrenia

84. Vnútroštátne súdy musia ako súčasť svojich povinností podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ prijať predbežné opatrenia tam, kde je to vhodné na ochranu práv jednotlivcov a priameho účinku článku 108 ods. 3 ZFEÚ¹⁰⁶. Vnútroštátne súdy prijímajú tieto opatrenia, ktorých cieľom je predbežne odstrániť protisúťažné účinky pomoci¹⁰⁷, a to v súlade s ich vnútroštátnym právom, pokiaľ sú splnené zásady rovnocennosti a praktického účinku (oddiel 2.2).
85. Vnútroštátne súdy sa môžu rozhodnúť prijať predbežné opatrenia, ak už bola neoprávnená pomoc vyplatená¹⁰⁸ alebo má byť vyplatená. V prvom prípade môžu vnútroštátne súdy nariadiť buď vrátenie pomoci s úrokom za obdobie neoprávnenosti, alebo dočasný prevod pomoci vrátane úrokov za obdobie medzi vykonávaním pomoci a jej prevodom na blokováný účet. Vďaka týmto možnostiam sa zabezpečí, že príjemca už ďalej nebude čerpať výhody spojené s neoprávnenou pomocou. Ak existuje riziko bezprostredného vyplatenia pomoci, súd môže vydať predbežné opatrenie zakazujúce vyplatenie pravdepodobne neoprávnenej pomoci, až kým nerozhodne vo veci samej¹⁰⁹.
86. Podobne ak chce vnútroštátny súd pred vydaním konečného rozhodnutia počkať na výsledok posúdenia zlučiteľnosti vykonaného Komisiou, môže prijať vhodné predbežné

¹⁰⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, body 71 až 75.

¹⁰⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 20. marca 1997, Land Rheinland-Pfalz/Alcan Deutschland, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, body 34 až 37; rozsudok Súdneho dvora z 29. marca 2012, Taliansko/Komisia, C-243/10, ECLI:EU:C:2012:182, bod 35; rozsudok Súdneho dvora z 30. apríla 2020, Nelson Antunes da Cunha, C-627/18, ECLI:EU:C:2020:321, bod 60.

¹⁰⁶ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce Extérieur des produits alimentaires a iní/Francúzsko, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, bod 12; rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2016, Komisia/Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, ECLI:EU:C:2016:971, bod 29; rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 52; rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, bod 46.

¹⁰⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 52; rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, bod 46.

¹⁰⁸ V štúdii o presadzovaní sa uvádza zaujímavé opatrenie francúzskeho súdu po zápornom rozhodnutí Komisie: s cieľom vykompenzovať automatický odkladný účinok odvolania proti príkazu na vymáhanie vnútroštátny súd nariadil príjemcovi zaplatiť dlžné sumy na blokováný účet. Súd pri tom využil ustanovenie francúzskeho právneho poriadku, podľa ktorého je možné prikázať predbežnú platbu v prípadoch, keď nemožno vážne spochybniť povinnosť vykonať platbu. Pozri prílohu 3: Správy o krajine v „Záverečnej štúdii o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, s. 156, zhrnutie veci FR8: *Cour administrative d'appel de Bordeaux*, 10. december 2015, dostupné na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

¹⁰⁹ Rozsudok Súdneho dvora z 26. októbra 2016, DEI a Komisia/Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, ECLI:EU:C:2016:797, bod 101.

opatrenia. Prebiehajúce vyšetrovanie Komisie nezavaruje vnútroštátny súd povinnosti chrániť práva jednotlivcov podľa článku 108 ods. 3¹¹⁰.

87. Vnútroštátne súdy sú povinné prijať predbežné opatrenia, ak sú splnené určité podmienky: i) neexistujú pochybnosti o existencii štátnej pomoci; ii) pomoc má byť alebo bola vykonaná a iii) nezistili sa žiadne výnimočné okolnosti, za ktorých by bolo vylúčené jej vymáhanie¹¹¹.

4.2.3.4. Žaloba o náhradu škody

88. V rámci úlohy vnútroštátnych súdov podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ sa od nich môže ďalej vyžadovať, aby rozhodovali o nárokoch na náhradu škody spôsobenej tretím stranám neoprávnenou štátnou pomocou. V prípade úspechu majú navrhovatelia na základe týchto nárokov právo na priame finančné odškodnenie za utrpenú stratu.
89. Súdny dvor opakovane rozhodol, že dotknuté tretie strany môžu podať žalobu o náhradu škody na vnútroštátne súdy, a to v súlade s vnútroštátnym právom¹¹², ktoré by malo byť v súlade so zásadami rovnocennosti a praktického účinku (pozri oddiel 2.2). Preto sa právne základy, z ktorých navrhovatelia v minulosti vychádzali, medzi jednotlivými členskými štátmi výrazne líši.
90. Bez ohľadu na možnosť požadovať náhradu škody podľa vnútroštátneho práva môžu porušenia povinnosti zachovať existujúci stav v zásade viesť ku vzniku nárokov na náhradu škody na základe judikatúry Súdneho dvora¹¹³ vo veciach Francovich¹¹⁴ a Brasserie du Pêcheur¹¹⁵. Na základe tejto judikatúry sa potvrdzuje, že členské štáty sú povinné nahradiť ujmu a škody spôsobené jednotlivcom v dôsledku porušenia práva Európskej únie, za ktoré je zodpovedný štát¹¹⁶. Takáto zodpovednosť za škody existuje, ak: i) je porušená právna norma, ktorej predmetom je priznanie práv jednotlivcom; ii) je

¹¹⁰ Vnútroštátne súdy sa takisto môžu rozhodnúť prijať predbežné opatrenia, kým čakajú na stanovisko alebo informácie od Komisie alebo na rozsudok vyššieho vnútroštátneho súdu alebo súdov Únie.

¹¹¹ Rozsudok Súdneho dvora z 11. marca 2010, CELF et ministre de la Culture et de la Communication, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, bod 36; uznesenie Všeobecného súdu z 3. marca 2015, Gemeente Nijmegen/Komisia, T-251/13, ECLI:EU:T:2015:142, bod 45.

¹¹² Rozsudok Súdneho dvora z 12. februára 2008, CELF et ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, bod 55; rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, bod 56; rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 75; rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, bod 56.

¹¹³ Rozsudok Súdneho dvora z 13. júna 2006, Traghetti del Mediterraneo, C-173/03, ECLI:EU:C:2006:391, bod 41.

¹¹⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 19. novembra 1991, Francovich a Bonifaci/Taliansko, C-6/90 a C-9/90, ECLI:EU:C:1991:428.

¹¹⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 1996, Brasserie du Pêcheur/Bundesrepublik Deutschland a The Queen/Secretary of State for Transport, ex parte Factortame a iní, C-46/93 a C-48/93, ECLI:EU:C:1991:428, bod 51.

¹¹⁶ Rozsudok Súdneho dvora z 19. novembra 1991, Francovich a Bonifaci/Taliansko, C-6/90 a C-9/90, ECLI:EU:C:1991:428, body 31 až 37; Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 1996, Brasserie du Pêcheur/Bundesrepublik Deutschland a The Queen/Secretary of State for Transport, ex parte Factortame a iní, C-46/93 a C-48/93, ECLI:EU:C:1991:428, bod 31.

porušenie dostatočne závažné a iii) ak existuje priama kauzálna súvislosť medzi porušením povinnosti členského štátu a škodou, ktorú utrpeli poškodené strany¹¹⁷.

91. Prvé dve požiadavky sa vo všeobecnosti splnia v súvislosti s článkom 108 ods. 3 ZFEÚ. Súdny dvor potvrdil existenciu práv jednotlivcov podľa tohto ustanovenia a objasnil, že ochrana týchto práv je skutočnou úlohou vnútroštátnych súdov¹¹⁸.
92. Keďže orgány členského štátu majú v zásade povinnosť notifikovať opatrenia štátnej pomoci pred ich vykonávaním, porušenie článku 108 ods. 3 ZFEÚ bude vo väčšine prípadov postačujúce na preukázanie závažného porušenia v zmysle judikatúry súdov Únie. V prípade poskytnutia štátnej pomoci nemôžu orgány členského štátu za normálnych okolností tvrdiť, že nevedeli o povinnosti zachovať existujúci stav, keďže existuje dostatočná judikatúra a usmernenia Komisie o uplatňovaní článku 107 ods. 1 a článku 108 ods. 3 zmluvy. V prípade pochybností môžu členské štáty z dôvodu právnej istoty vždy opatrenie notifikovať Komisii¹¹⁹.
93. Tretia požiadavka, že porušením práva Európskej únie musí byť navrhovateľovi spôsobená skutočná a určitá finančná škoda, môže byť splnená rôznymi spôsobmi. V štúdiu o presadzovaní sa poukázalo na to, že vnútroštátne súdy zriedka uznali nárok na náhradu škody, pričom najväčšou výzvou pre ne bolo určiť príčinnú súvislosť medzi ujmou a neoprávnenou pomocou¹²⁰.
94. Navrhovatelia často tvrdia, že pomoc im priamo spôsobila stratu zisku. V prípade konfrontácie s takýmito nárokmi by mali vnútroštátne súdy vziať do úvahy tieto aspekty:
 - a) na základe požiadaviek práva Európskej únie na rovnocennosť a praktický účinok nemožno z dôvodu vnútroštátnych právnych predpisov vylúčiť zodpovednosť

¹¹⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 13. júna 2006, *Traghetti del Mediterraneo*, C-173/03, ECLI:EU:C:2006:391, bod 45.

¹¹⁸ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, *Fédération nationale du commerce Extérieur des produits alimentaires a iní*/Francúzsko, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, body 12 až 14; rozsudok Súdneho dvora z 21. októbra 2003, *van Calster and Cleeren*, C-261/01 a C-262/01, ECLI:EU:C:2003:571, bod 53; rozsudok Súdneho dvora z 12. februára 2008, *CELF et ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, bod 38.

¹¹⁹ V niektorých prípadoch však súdy Únie zaujali stanovisko, že v snahe určiť, či jednoduché porušenie práva Európskej únie členským štátom predstavuje dostatočne závažné porušenie, vnútroštátne súdy musia zohľadniť viacero faktorov, napríklad ospravedlniteľnosť príslušného porušenia alebo skutočnosť, že stanovisko, ktoré zaujala inštitúcia Únie, mohlo prispieť k tomuto porušeniu. Pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 25. januára 2007, *Robins a iní*, C-278/05, ECLI:EU:C:2007:56, bod 71; rozsudok Súdneho dvora zo 4. júla 2000, *Haim*, C-424/97, ECLI:EU:C:2000:357, bod 38; rozsudok Súdneho dvora z 23. mája 1996, *The Queen/Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte Hedley Lomas* (Írsko), C-5/94, ECLI:EU:C:1996:205, bod 28.

¹²⁰ V niektorých prípadoch však vnútroštátne súdy uznali zásadu zodpovednosti štátu. Pozri v tomto zmysle *Odvolačí správny súd v Marseille, CTC/Corsica Ferries France*, 12. február 2018; *Rapport d'expertise, CTC/Corsica Ferries France*, 28. február 2019, N/REF: 500060, príloha 3: *Správy o krajine v „Záverečnej štúdii o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“*, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, s. 152, dostupná na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

členského štátu za ušlý zisk¹²¹. Pokiaľ by vnútroštátne právo takéto vylúčenie obsahovalo, musel by vnútroštátny súd takéto ustanovenie ponechať neuplatnené, pokiaľ ide o žaloby o náhradu škody podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ;

- b) určenie skutočnej výšky ušlého zisku bude jednoduchšie, keď neoprávnená pomoc umožnila príjemcovi získať zmluvu alebo konkrétnu obchodnú príležitosť od navrhovateľa, pričom tá už bola príjemcom vykonaná;
 - c) ak pomoc viedla len k strate trhového podielu, sú potrebné zložitejšie vyčíslenia škody. Jedným z možných spôsobov riešenia takýchto prípadov by mohlo byť porovnanie skutočného príjmu navrhovateľa (na základe výkazu zisku a strát) s hypotetickým príjmom, ktorý by získal, ak by neoprávnená pomoc nebola poskytnutá¹²²;
 - d) Môžu sa vyskytnúť okolnosti, keď škoda, ktorú navrhovateľ utrpel, presahuje ušlý zisk. Môže sa tak stať vtedy, ak je navrhovateľ v dôsledku neoprávnenej pomoci nútený ukončiť podnikanie.
95. Vnútroštátne procesné pravidlá v niektorých prípadoch umožňujú vnútroštátnym súdom vychádzať na účely stanovenia skutočnej výšky náhrady škody z hodnotenia experta alebo primeraných odhadov. V takom prípade a za predpokladu, že sa dodrží zásada praktického účinku¹²³, je použitie takýchto odhadov možné takisto vo vzťahu k žalobám o náhradu škody podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ.
96. Možnosť požadovať náhradu škody je v zásade nezávislá od akéhokoľvek súbežného vyšetrovania Komisie týkajúceho sa toho istého opatrenia pomoci. Vnútroštátne súdy nie sú v prípade prebiehajúceho vyšetrovania Komisie zbavené svojej povinnosti chrániť **práva jednotlivcov** v zmysle článku 108 ods. 3 ZFEÚ¹²⁴. Keďže navrhovatelia môžu byť schopní preukázať, že utrpeli stratu z dôvodu predčasného vykonania pomoci a konkrétnejšie v dôsledku neoprávneného časového zvýhodnenia príjemcu, nie sú

¹²¹ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 1996, Brasserie du Pêcheur/Bundesrepublik Deutschland a The Queen/Secretary of State for Transport, *ex parte* Factortame a iní, C-46/93 a C-48/93, ECLI:EU:C:1991:428, bod 87 a 90.

¹²² V štúdii o presadzovaní sa uvádza zaujímavý prípad, keď sa francúzsky správny súd po rozhodnutí Komisie, ktorým nariadila vymożenie nezlučiteľnej pomoci, rozhodol priznať náhradu škody za stratu podielu na trhu hlavnému konkurentovi príjemcu. Odvolací súd čiastočne zrušil predchádzajúce rozhodnutie o odhade škody a následne vymenoval nezávislého experta, aby vypočítal presnú výšku náhrady. Expert posúdil počet zákazníkov, ktorí prešli od navrhovateľa k príjemcovi z dôvodu nezlučiteľnej pomoci, a vyčíslil výšku následného ušlého príjmu. Takéto vyčíslenie je často zložitá a závisí od vlastností trhu a počtu konkurentov. Pozri prílohu 3: Správy o krajine v „Záverečnej štúdii o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, s. 152, zhrnutie veci FR6: Tribunal administratif de Bastia, 23. február 2017, dostupné na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>. Pozri aj *Odvolací správny súd v Marseille*, CTC/Corsica Ferries France, 12. február 2018; Rapport d'expertise, CTC/Corsica Ferries France, 28. február 2019, N/REF: 500060.

¹²³ Pozri oddiel 2.2.

¹²⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 44; rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, body 57 až 58.

úspešné žaloby o náhradu škody vylúčené ani v prípade, že Komisia už vyhlásila pomoc za zlučiteľnú pred rozhodnutím vnútroštátneho súdu¹²⁵.

97. Komisia v niektorých prípadoch rozhodla, že náhrada škody priznaná na základe vnútroštátneho práva predstavuje neoprávnenú pomoc¹²⁶. Súdny dvor pripomenul, že štátna pomoc má úplne inú právnu povahu ako náhrady škôd, ktoré by štátne orgány mali prípadne vyplatiť jednotlivcom ako náhradu za ujmu, ktorú im spôsobili¹²⁷. Keď však vnútroštátne súdy rozhodujú o kompenzáciách pre tretie strany za náklady, ktoré im vznikli v priamom dôsledku neoprávnenej pomoci, musia si dať pozor, aby neprijali rozhodnutia, ktorých jediným účinkom bude zväčšenie okruhu príjemcov¹²⁸.
98. V niekoľkých ďalších prípadoch sa príjemcovia neoprávnenej pomoci snažili žiadať náhradu škody od štátu po tom, ako im bolo nariadené vrátiť túto sumu. Títo príjemcovia väčšinou argumentovali údajným porušením ich oprávneného očakávania. Súdny dvor napriek tomu potvrdil, že príjemcovi nevzniká oprávnené očakávanie v prípade neoprávneného poskytnutia opatrenia, keďže príjemca by mal byť schopný posúdiť, či bol pri poskytnutí pomoci dodržaný správny postup¹²⁹.
99. Žaloby o náhradu škody sú obvykle namierené proti orgánu, ktorý štátnu pomoc poskytol. Súdny dvor v rozsudku vo veci SFEI výslovne riešil otázku, či možno podľa práva Európskej únie podať priame žaloby o náhradu škody proti príjemcovi, pričom dospel k záveru, že keďže v článku 108 ods. 3 ZFEÚ sa neukladajú príjemcovi žiadne priame povinnosti, porušenie tohto článku nestačí na to, aby príjemcovi vznikla zodpovednosť¹³⁰. Tým nie je dotknutá možnosť podať žalobu o náhradu škody proti príjemcovi v súlade s vnútroštátnym právom, napríklad na základe vnútroštátnych ustanovení, ktorými sa upravuje mimozmluvná zodpovednosť¹³¹.

¹²⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 12. februára 2008, CELF et ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, body 53 a 55; rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, bod 60.

¹²⁶ Rozhodnutie Komisie (EÚ) 2015/1470 z 30. marca 2015 o štátnej pomoci SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), ktorú poskytlo Rumunsko – Rozhodcovský rozsudok vo veci Micula/Rumunsko z 11. decembra 2013 ([Ú. v. EÚ L 232, 4.9.2015, s. 43](#)).

¹²⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 27. septembra 1988, Asteris AE a iní/Grécko a EHS, C-106 až C-120/87, ECLI:EU:C:1988:457, bod 23; rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2016, Komisia/Aer Lingus, C-164/15 P a C-165/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, bod 72.

¹²⁸ Rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, bod 57.

¹²⁹ Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, body 98 až 104; rozsudok Súdneho dvora z 15. decembra 2005, Unicredito Italiano, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, bod 104; rozsudok Súdneho dvora z 19. marca 2015, OTP Bank, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, bod 77.

¹³⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, body 72 až 74.

¹³¹ Rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 75. V prípadoch kolízie právnych noriem sa rozhodné právo určí podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II) z 11. júla 2007 ([Ú. v. EÚ L 199, 31.7.2007, s. 40](#)).

5. SPOLUPRÁCA MEDZI KOMISIOU A VNÚTROŠTÁTNYMI SÚDMI

100. Komisia musí podporovať vnútroštátne súdy v plnení ich kľúčovej úlohy pri presadzovaní pravidiel štátnej pomoci podľa článku 4 ods. 3 ZEÚ. Vnútroštátne súdy môžu naopak požiadať Komisiu o pomoc pri uplatňovaní týchto pravidiel v súvislosti s prebiehajúcim konaním. Úzka spolupráca medzi súdmi členských štátov a Komisiou prispieva k vyššej miere jednotnosti¹³² a praktického účinku pri uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci v rámci Európskej únie.

5.1. Pomoc Komisie vnútroštátnym súdom

101. Pri poskytovaní podpory vnútroštátnym súdom musí Komisia dodržiavať svoju povinnosť zachovávať služobné tajomstvo a chrániť svoje vlastné fungovanie a nezávislosť¹³³. Komisia sa zaviazala, že pri plnení svojej povinnosti voči vnútroštátnym súdom podľa článku 4 ods. 3 ZEÚ ostane neutrálna a objektívna. Komisia môže požiadať vnútroštátne súdy o zaslanie potrebných informácií, aby im mohla poskytnúť požadovanú pomoc. Keď Komisia pomáha vnútroštátnym súdom, neslúži súkromným záujmom strán. Príspevok Komisie je totiž súčasťou jej povinnosti zabezpečiť správne vykonávanie pravidiel štátnej pomoci a chrániť verejný záujem¹³⁴. Komisia preto nevypočúje žiadnu zo strán vnútroštátneho konania.
102. Pomoc podľa článku 29 procesného nariadenia sa ponúka vnútroštátnym súdom bez toho, aby tým bola dotknutá možnosť alebo povinnosť¹³⁵ vnútroštátnych súdov požiadať Súdny dvor o prejudiciálne rozhodnutie týkajúce sa výkladu alebo platnosti práva Európskej únie v súlade s článkom 267 ZFEÚ¹³⁶.

5.1.1. Prostriedky spolupráce

103. V článku 29 procesného nariadenia sa kodifikujú tri prostriedky spolupráce medzi Komisiou a vnútroštátnymi súdmi. V oddieloch 5.1.1.1, 5.1.1.2 a 5.1.1.3 tohto oznámenia sa podrobnejšie vysvetľujú tieto prostriedky spolupráce.

¹³² Odôvodnenie 37 procesného nariadenia ([Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015. s. 12](#)).

¹³³ Uznesenie Súdneho dvora zo 6. decembra 1990, Zwartveld a iní, C-2/88, ECLI:EU:C:1990:440, body 10 a 11; rozsudok Všeobecného súdu z 18. septembra 1996, Postbank/Komisia, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, bod 93.

¹³⁴ Odôvodnenie 37 procesného nariadenia ([Ú. v. EÚ L 248, 24.9.2015. s. 12](#)).

¹³⁵ Pozri rozsudok Súdneho dvora zo 6. októbra 1982, CILFIT/Ministero della Sanità, C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335, body 14 až 20; rozsudok Súdneho dvora z 11. septembra 2008, Unión General de Trabajadores de la Rioja, C-428/06 až C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, body 42 až 43; rozsudok Súdneho dvora z 28. júla 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, ECLI:EU:C:2016:603, body 47 až 50; rozsudok Súdneho dvora z 15. septembra 2016, PGE, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, bod 40; rozsudok Súdneho dvora zo 4. októbra 2018, Komisia/Francúzsko (Zrážková daň z hnutel'ného majetku), C-416/17, ECLI:EU:C:2018:811, body 108 a nasledujúce.

¹³⁶ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, bod 44; rozsudok súdneho dvora z 15. septembra 2016, PGE, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, bod 40.

5.1.1.1. Poskytovanie informácií vnútroštátnym súdom

104. Podľa článku 29 procesného nariadenia môžu vnútroštátne sudy požiadať Komisiu o zaslanie informácií, ktoré má k dispozícii¹³⁷.
105. Vnútroštátne sudy môžu požiadať Komisiu o poskytnutie informácií o konaní vo veci štátnej pomoci pred jeho začatím. Ide napríklad o informácie o tom: i) či sa chystá konanie vo veci štátnej pomoci pred Komisiou; ii) či členský štát riadne notifikoval určité opatrenie pomoci v súlade s článkom 108 ods. 3 ZFEÚ; iii) či Komisia začala formálne vyšetrovacie konanie a iv) či Komisia už prijala rozhodnutie¹³⁸.
106. Okrem toho môžu vnútroštátne sudy požiadať Komisiu o zaslanie dokumentov, ktoré má k dispozícii. To môže zahŕňať kópie existujúcich rozhodnutí Komisie, pokiaľ takéto rozhodnutia ešte neboli zverejnené na webovom sídle Komisie, faktické údaje, štatistiky, štúdie trhu a ekonomické analýzy.
107. Od Komisie sa na základe povinnosti lojálnej spolupráce zakotvenej v článku 4 ods. 3 ZEÚ vyžaduje, aby poskytla vnútroštátnym súdom akékoľvek informácie, ktoré môžu potrebovať¹³⁹. To zahŕňa aj informácie, na ktoré sa vzťahuje povinnosť dodržiavať služobné tajomstvo.
108. Pri poskytovaní informácií vnútroštátnym súdom musí Komisia dodržiavať záruky poskytnuté fyzickým a právnickým osobám podľa článku 339 ZFEÚ¹⁴⁰. Podľa článku 339 ZFEÚ sa zakazuje členom, úradníkom a iným zamestnancom Komisie zverejňovať informácie, na ktoré sa vzťahuje povinnosť dodržiavať služobné tajomstvo. To môže zahŕňať dôverné informácie a obchodné tajomstvá.
109. Ak má Komisia v úmysle poskytnúť vnútroštátnemu súdu informácie, na ktoré sa vzťahuje služobné tajomstvo, požiada vnútroštátny súd, aby potvrdil, že zaručí ochranu týchto dôverných informácií a obchodných tajomstiev. Ak vnútroštátny súd poskytne takúto záruku, Komisia mu poskytne požadované informácie a vyznačí tie časti, na ktoré sa vzťahuje služobné tajomstvo, a preto by nemali byť zverejnené. Na druhej strane, ak vnútroštátny súd nemôže poskytnúť takúto záruku, Komisia dotknuté informácie neposkytne¹⁴¹.
110. Komisia takisto nemusí poskytnúť informácie vnútroštátnym súdom v ďalších situáciách. Komisia môže predovšetkým odmietnuť poskytnúť informácie súdu členského štátu, ak by takéto poskytnutie zasahovalo do fungovania a nezávislosti Európskej únie. Tak by to bolo v prípade, že by zverejnenie ohrozovalo plnenie úloh

¹³⁷ Procesné nariadenie, článok 29 ods. 1, prvá časť.

¹³⁸ Po doručení týchto informácií vnútroštátnemu súdu, ktorý o ne žiada, môže požiadať o pravidelné informovanie o aktuálnej situácii.

¹³⁹ Rozsudok Všeobecného súdu z 18. septembra 1996, Postbank/Komisia T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, bod 64; uznesenie Súdneho dvora z 13. júla 1990, Zwartveld a iní, C-2/88 Imm., ECLI:EU:C:1990:315, body 16 až 22.

¹⁴⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 28. februára 1991, Delimitis/Henninger Bräu, C-234/89, ECLI:EU:C:1991:91, bod 53; rozsudok Všeobecného súdu z 18. septembra 1996, Postbank/Komisia, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, bod 90.

¹⁴¹ Rozsudok Všeobecného súdu z 18. septembra 1996, Postbank/Komisia, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, bod 93; uznesenie Súdneho dvora zo 6. decembra 1990, Zwartveld a iní, C-2/88, ECLI:EU:C:1990:440, body 10 a 11.

zverených Komisii¹⁴² (napríklad informácie týkajúce sa vnútorného rozhodovacieho procesu Komisie).

111. Aby Komisia zabezpečila efektívnu spoluprácu s vnútroštátnymi súdmi, snaží sa im poskytovať požadované informácie do 1 mesiaca od dátumu žiadosti. Ak Komisia potrebuje požiadať vnútroštátne súdy o ďalšie objasnenie v súvislosti s ich prvými žiadosťami alebo sa poradiť s tretími stranami, ktorých sa priamo dotýka poskytnutie informácií, jednomesačná lehota začína plynúť odznova vo chvíli, keď bolo Komisii doručené objasnenie alebo ukončí konzultáciu¹⁴³.

5.1.1.2. Zasielanie stanovísk k otázkam týkajúcim sa uplatňovania pravidiel štátnej pomoci

112. V článku 29 procesného nariadenia sa ďalej stanovuje možnosť vnútroštátnych súdov žiadať Komisiu o poskytnutie svojho stanoviska k otázkam týkajúcim sa uplatňovania pravidiel štátnej pomoci¹⁴⁴.
113. Vnútroštátne súdy musia pri uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci vo veci, o ktorej rozhodujú, dodržiavať príslušné právne predpisy Európskej únie a judikatúru súdov Únie. Bez toho, aby tým bola dotknutá konečná interpretácia zmlúv súdmi Únie, vnútroštátne súdy môžu hľadať usmernenie týkajúce sa uplatňovania pravidiel štátnej pomoci v rozhodovacej praxi Komisie, ako aj v príslušných oznámeniach a usmerneniach Komisie. Vnútroštátne súdy môžu ďalej hľadať usmernenie v súvislosti s predchádzajúcimi stanoviskami alebo pripomienkami Komisie zverejnenými na webovom sídle Komisie, ak dotknuté otázky obsahujú analogické prvky s tými, ktoré riešia iné vnútroštátne súdy¹⁴⁵.
114. Môžu však nastať okolnosti, keď predchádzajúce rozhodnutia alebo stanoviská Komisie a oznámenia a usmernenia Komisie neposkytnú dostatočné usmernenie súdom členských štátov. V súlade so zásadou lojálnej spolupráce zakotvenou v článku 4 ods. 3 ZEÚ a vzhľadom na rozhodujúcu úlohu, ktorú vnútroštátne súdy zohrávajú pri presadzovaní pravidiel štátnej pomoci, Komisia poskytuje súdom členských štátov príležitosť požiadať Komisiu o stanovisko k príslušným otázkam týkajúcim sa uplatňovania pravidiel štátnej pomoci¹⁴⁶.
115. Žiadosti o takéto stanovisko Komisie sa môžu v zásade vzťahovať na všetky ekonomické, faktické alebo právne záležitosti týkajúce sa štátnej pomoci, ktoré vyplynú v kontexte vnútroštátneho konania. Súdny členských štátov sa môžu Komisie opýtať okrem iného:

¹⁴² Uznesenie Súdneho dvora zo 6. decembra 1990, Zwartveld a iní, C-2/88, ECLI:EU:C:1990:440, bod 11; rozsudok Súdneho dvora z 26. novembra 2002, First and Franex, C-275/00, ECLI:EU:C:2002:711, bod 49; rozsudok Všeobecného súdu z 18. septembra 1996, Postbank/Komisia, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, bod 93.

¹⁴³ Tak by to mohlo byť napríklad v prípade určitého typu informácií predložených súkromnou osobou alebo v prípade, ak informácie predložené jedným členským štátom požaduje súd v inom členskom štáte.

¹⁴⁴ Procesné nariadenie, článok 29 ods. 1, druhá časť.

¹⁴⁵ Pozri oddiel 5.1.2.

¹⁴⁶ Rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 50.

- a) či určité opatrenie predstavuje prvky pomoci v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, a ak áno, môžu požiadať o usmernenie, ako kvantifikovať výšku pomoci. Tieto žiadosti sa môžu týkať konkrétneho prvku štátnej pomoci podľa článku 107 ZFEÚ (a to pojmu podnik, existencie selektívnej výhody, pripísateľnosti opatrenia členskému štátu a zapojenia štátnych zdrojov, možného narušenia hospodárskej súťaže a vplyvu na obchod medzi členskými štátmi);
 - b) či určité opatrenie pomoci spĺňa požiadavku nariadenia o skupinových výnimkách tak, že nie je potrebné predchádzajúce oznámenie Komisii, a povinnosť zachovať existujúci stav podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ sa neuplatňuje;
 - c) či individuálna pomoc patrí pod schému pomoci, ktorá bola oznámená Komisii a na základe rozhodnutia Komisie vyhlásená za zlučiteľnú s vnútorným trhom alebo ktorá inak spĺňa podmienky existujúcej pomoci, a teda sa neuplatňuje povinnosť zachovať existujúci stav podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ;
 - d) či existujú výnimočné okolnosti¹⁴⁷, ktoré by bránili vnútroštátnemu súdu nariadiť úplné vymożenie v zmysle práva Európskej únie,
 - e) aké sú zákonné predpoklady žalôb o náhradu škody podľa práva Európskej únie a usmernenia, ako kvantifikovať vzniknutú škodu.
116. Vnútroštátne súdy nemajú právomoc posudzovať zlučiteľnosť opatrení pomoci na základe článku 107 ods. 2, článku 107 ods. 3, článku 106 ods. 2 a článku 93 ZFEÚ¹⁴⁸. Preto Komisiu nemôžu žiadať o poskytnutie stanoviska k zlučiteľnosti určitých opatrení pomoci s vnútorným trhom. Vnútroštátne súdy sa však môžu spýtať Komisie, či už posudzuje zlučiteľnosť určitého opatrenia pomoci, ako sa to vysvetľuje v oddiele 5.1.1.1.
117. Komisia pri poskytovaní svojho stanoviska v súlade so zásadou lojálnej spolupráce podľa článku 4 ods. 3 ZEÚ poskytne vnútroštátnemu súdu faktické informácie alebo požadované hospodárske alebo právne objasnenie. Na rozdiel od smerodajného výkladu práva Európskej únie súdmi Únie stanovisko Komisie vnútroštátny súd právne nezaväzuje.
118. Komisia poskytne svoje stanovisko vnútroštátnym súdom v súlade s ich procesnými pravidlami a postupmi. Aby Komisia zabezpečila účinnú spoluprácu so súdmi členských štátov, bude sa usilovať o poskytnutie vyžiadaného stanoviska vnútroštátnemu súdu do štyroch mesiacov od dátumu žiadosti. Ak Komisia potrebuje požiadať vnútroštátny súd o ďalšie objasnenia týkajúce sa jeho žiadosti, táto štvormesačná lehota sa môže predĺžiť.
119. Vnútroštátne súdy musia chrániť práva jednotlivcov podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ, a to aj počas obdobia, keď Komisia pripravuje vyžiadané stanovisko. Ako sa uvádza vyššie, povinnosť vnútroštátneho súdu chrániť práva jednotlivcov podľa článku 108

¹⁴⁷ V tejto súvislosti pozri rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, SFEI a iní, C-39/94, EU:C:1996:285, body 68 až 71.

¹⁴⁸ Rozsudok Súdneho dvora zo 4. marca 2020, CSTP Azienda della Mobilità/Komisija, C-587/18 P, EU:C:2020:150, bod 90; rozsudok Súdneho dvora z 19. júla 2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, body 50 až 52.

ods. 3 ZFEÚ, a to aj prostredníctvom predbežných opatrení¹⁴⁹, sa uplatňuje nezávisle od pripravovaného stanoviska Komisie.

5.1.1.3. Predkladanie pripomienok *amicus curiae*

120. Podľa článku 29 ods. 2 procesného nariadenia Komisia môže predložiť písomné pripomienky vnútroštátnym súdom, ktoré uplatňujú pravidlá štátnej pomoci. So súhlasom dotknutého vnútroštátneho súdu môže ďalej predložiť ústne pripomienky. Tieto pripomienky sú známe aj ako „pripomienky *amicus curiae*“. Komisia môže predložiť pripomienky *amicus curiae* z vlastného podnetu.
121. Súdny členský štát alebo účastníci konania, o ktorom rozhoduje vnútroštátny súd, môžu v prípade, že ide o záležitosti štátnej pomoci, takisto požiadať Komisiu o poskytnutie pripomienok *amicus curiae*. Rozhodnutie zasiahnuť ako *amicus curiae* vo veci pred vnútroštátnym súdom je výlučnou výsadou Komisie a vykonáva ju v plnom rozsahu podľa vlastného uváženia. Komisia preto nie je vôbec povinná odpovedať na žiadosti alebo k nim zaujať stanovisko.
122. Komisia predkladá pripomienky *amicus curiae* v súvislosti s vnútroštátnymi súdnymi konaniami s cieľom zabezpečiť jednotné uplatňovanie článku 107 ods. 1 alebo článku 108 ods. 3 ZFEÚ¹⁵⁰. Komisia môže pri vyhodnocovaní potreby a vhodnosti svojho príspevku zobrať do úvahy okrem iného to:
- a) či sa očakáva, že vec bude mať význam aj mimo danej špecifickej veci (napríklad ak sa vec týka všeobecnej otázky štátnej pomoci);
 - b) či pripomienky Komisie môžu prispieť k účinnosti presadzovania pravidiel štátnej pomoci dotknutými vnútroštátnymi súdmi;
 - c) či sa vec týka novej podstatnej otázky, na ktorú sa nevzťahuje rozhodovacia prax Komisie ani oznámenia a usmernenia alebo
 - d) či sa o veci rozhoduje na súde, proti ktorého rozsudku sa nemožno ďalej odvolať.
123. Komisia plne rešpektuje nezávislosť a fungovanie vnútroštátnych súdov. Pokiaľ ide o stanoviská Komisie uvedené v oddiele 5.1.1.2, pripomienky *amicus curiae* nie sú záväzné pre vnútroštátny súd rozhodujúci vo veci, v ktorej zasiahla Komisia. Komisia pred predložením svojich pripomienok *amicus curiae* z vlastnej iniciatívy informuje dotknutý členský štát zaslaním listu jeho stálemu zastúpeniu pri Európskej únii.
124. Aby mohla Komisia predložiť užitočné pripomienky, môže požiadať príslušný vnútroštátny súd, aby jej poskytol dokumenty, ktoré má k dispozícii a ktoré sú potrebné

¹⁴⁹ Pozri oddiel 4.2.3.3 vyššie.

¹⁵⁰ Komisia od roku 2014 predložila pripomienky *amicus curiae* v súvislosti s existenciou pomoci, vymedzením pojmu služby všeobecného hospodárskeho záujmu, vykonávaním rozhodnutí Komisie o vymáhaní a usmerneniami o tom, ako uplatňovať vnútroštátne právo a právo Európskej únie. Pozri v tomto zmysle „Záverečnú štúdiu o presadzovaní pravidiel štátnej pomoci a rozhodnutí o štátnej pomoci vnútroštátnymi súdmi (COMP/2018/001)“, Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg, 2019, s. 111, dostupná na <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>.

na posúdenie záležitosti Komisiou. Komisia použije tieto dokumenty výlučne na účel prípravy svojich pripomienok.

125. V procesnom nariadení sa nestanovuje procesný rámec na predkladanie pripomienok *amicus curiae*. Komisia preto predloží svoje pripomienky v súlade s procesnými pravidlami a postupmi členských štátov vrátane tých, ktoré chránia práva strán. Ak si členský štát ešte nevytvoril príslušný procesný rámec, vnútroštátny súd určí, ktoré procesné pravidlá sa majú dodržiavať pri predkladaní pripomienok *amicus curiae* vo veci, o ktorej rozhoduje.
126. Vo vnútroštátnom procesnom rámci by sa mali dodržiavať zásady stanovené v oddiele 2.2 tohto oznámenia. To znamená, že na základe vnútroštátneho procesného rámca na predkladanie pripomienok k otázkam týkajúcim sa uplatňovania článku 107 ods. 1 a článku 108 ods. 3 ZFEÚ nemôže byť predkladanie týchto pripomienok a) nadmerne zložitá alebo prakticky nemožná (v súlade so zásadou praktického účinku) a b) zložitejšie ako predkladanie pripomienok v súdnom konaní, v ktorom sa uplatňuje rovnocenné vnútroštátne právo (podľa zásady rovnocennosti).

5.1.2. Jednotné kontaktné miesto a zverejňovanie stanovísk a pripomienok *amicus curiae*.

127. Na účely účinnejšej spolupráce a komunikácie so súdmi členských štátov Komisia vytvorila jednotné kontaktné miesto, na ktoré sa môžu vnútroštátne súdy obrátiť so svojimi žiadosťami:

European Commission
Directorate General for Competition
COMP Amicus State Aid
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
Telefón: +32 22976271
Fax: +32 22953584
E-mail: COMP-AMICUS-STATE-AID@ec.europa.eu

128. Komisia vyzýva vnútroštátne súdy, aby naďalej využívali jednotné kontaktné miesto pri poskytovaní akýchkoľvek informácií Komisii alebo pri predkladaní žiadostí v súlade s oddielmi (5.1.1.1), (5.1.1.2) a (5.1.1.3) tohto oznámenia. Vnútroštátne súdy môžu zaslať svoje stanoviská v ktoromkoľvek z 24 úradných jazykov Európskej únie¹⁵¹.
129. Komisia vo svojej výročnej správe o politike hospodárskej súťaže informuje o svojej spolupráci s vnútroštátnymi súdmi. Svoje stanoviská a pripomienky zverejní aj na svojom webovom sídle¹⁵².
130. Pri predkladaní stanovísk alebo pripomienok *amicus curiae* Komisia požiada vnútroštátne súdy o súhlas s ich zverejnením. Vďaka tomu môže Komisia zverejniť na svojom webovom sídle stanoviská a pripomienky *amicus curiae* predložené Komisiou, ako aj rozsudky, ak sú k dispozícii, dotknutého vnútroštátneho súdu.

¹⁵¹ Úplný zoznam úradných jazykov Európskej únie sa uvádza v článku 55 ods. 1 ZEÚ.

¹⁵² Zverejnenie stanovísk a pripomienok *amicus curiae* Komisie podlieha súhlasu vnútroštátneho súdu.

131. Komisia sa vynasnaží vytvoriť osobitnú internetovú platformu, cez ktorú môžu vnútroštátne sudy zasielať Komisii otázky o politike štátnej pomoci, ktoré sa môžu vyskytnúť pri ich každodennej práci a ktoré nie sú zahrnuté v oddieloch (5.1.1.1), (5.1.1.2) a (5.1.1.3) tohto oznámenia.

5.2. Pomoc vnútroštátnych súdov Komisii

132. Z povinnosti lojálnej spolupráce, ktorá je zakotvená v článku 4 ods. 3 ZEÚ, ďalej vyplýva, že členské štáty vrátane ich súdnych orgánov musia pomáhať inštitúciám Európskej únie pri dosahovaní cieľov Európskej únie.
133. Aby sa zabezpečilo účinné presadzovanie pravidiel štátnej pomoci, je potrebné, aby vnútroštátne sudy bezodkladne poskytli Komisii kópiu akéhokoľvek písomného rozsudku, ktorý vydali po tom, ako im Komisia poskytla informácie alebo stanovisko alebo im predložila svoje pripomienky *amicus curiae*. To umožní Komisii dozvedieť sa včas o veciach, pri ktorých môže byť vhodné predložiť pripomienky, ak jedna zo strán podá odvolanie proti rozsudku. Vnútroštátne sudy pri poskytovaní rozsudku oznámia Komisii, či dávajú súhlas na zverejnenie rozsudku na webovom sídle Komisie.
134. Aby sa pravidlá štátnej pomoci uplatňovali účinnejšie a jednotne, Komisia vyzýva členské štáty, aby vytvorili koordinačné miesta pre vnútroštátnych sudcov, ktorí sa zaoberajú otázkami štátnej pomoci. Komisia ďalej zastáva názor, že vytvorenie formálnych a neformálnych sietí sudcov, ktorí sa zaoberajú otázkami štátnej pomoci, či už na vnútroštátnej úrovni, alebo európskej úrovni, môže byť dôležité najmä z hľadiska výmeny poznatkov. Vďaka ústredným koordinačným miestam a sieťam sudcov si môžu vnútroštátni sudcovia vymieňať osvedčené postupy v oblasti štátnej pomoci a uľahčiť tak poskytovanie informácií Komisiou v súvislosti s novým vývojom v oblasti politiky štátnej pomoci, a to napríklad prostredníctvom kurzov odbornej prípravy a informačných bulletinov.

6. DÔSLEDKY NEVYKONANIA PRAVIDIEL ŠTÁTNEJ POMOCI A ROZHODNUTÍ O ŠTÁTNEJ POMOCI

135. Ako sa uvádza v oddieloch 4.2.1 a 4.2.2 tohto oznámenia, vnútroštátne sudy môžu byť vyzvané, aby vo svojich vnútroštátnych právnych systémoch priamo uplatňovali ustanovenia článku 107 ods. 1 a článku 108 ods. 3 ZFEÚ. Ak vnútroštátne sudy poskytnú na základe svojho rozhodnutia novú pomoc v rozpore s povinnosťou zachovať existujúci stav, Komisia môže začať vyšetrovacie konanie podľa článku 12 procesného nariadenia, aby posúdila zlučiteľnosť neoprávnenej štátnej pomoci s vnútorným trhom. Okrem toho ak sudy členských štátov nezabezpečia dodržiavanie povinností vyplývajúcich z rozhodnutia Komisie o vymáhaní alebo zo zmlúv¹⁵³, Komisia môže začať konanie o nesplnení povinnosti.
136. Vnútroštátne sudy ako orgány členských štátov sa vyzývajú na to, aby prijali vhodné opatrenia v snahe zabezpečiť účinné vykonanie rozhodnutí o vymáhaní. Dôsledky

¹⁵³ Rozsudok Súdného dvora z 11. septembra 2014, Komisia/Nemecko, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, bod 56.

nevykonania rozhodnutí Komisie o vymáhaní členskými štátmi sa uvádzajú v oznámení Komisie o vymáhaní neoprávnenej a nezlučiteľnej štátnej pomoci¹⁵⁴

137. Vnútroštátne súdy musia ďalej chrániť práva jednotlivcov dotknutých možným porušením povinnosti zachovať existujúci stav¹⁵⁵. Ako sa uvádza v oddiele 6.2 tohto oznámenia, členské štáty vrátane ich vnútroštátnych súdov, ktoré nechránia tieto práva, si neplnia svoje záväzky podľa práva Európskej únie¹⁵⁶.

6.1. Konania pred Komisiou v súvislosti s neoprávnenou pomocou

138. Vnútroštátne súdy môžu priamo porušiť článok 108 ods. 3 ZFEÚ, ak v kontexte svojich konaní poskytnú novú pomoc. Môže sa tak stať, ak vnútroštátny súd vydá rozhodnutie, ktoré má dosah na vykonávanie aktu, na základe ktorého sa štátna pomoc poskytuje. To je, napríklad, v prípade, ak má výklad zmluvy alebo rozhodnutia, na základe ktorého sa pomoc poskytuje, vplyv na predĺženie pôvodného trvania opatrenia pomoci¹⁵⁷.
139. V dôsledku toho musia vnútroštátne súdy dodržiavať článok 108 ods. 3 ZFEÚ a oznámiť Komisii akékoľvek rozhodnutie, ktorým sa mení alebo predlžuje platnosť aktu, na základe ktorého sa poskytuje štátna pomoc, napríklad na základe jeho výkladu¹⁵⁸.
140. Ak vnútroštátny súd nezabezpečí dodržiavanie povinnosti zachovať existujúci stav notifikáciou novej pomoci a jej predložením Komisii na preskúmanie, Komisia môže na základe vlastnej iniciatívy alebo po doručení sťažnosti od ktorejkoľvek zainteresovanej strany začať vyšetrovanie neoprávnenej štátnej pomoci podľa článku 12 procesného nariadenia.

6.2. Konanie o nesplnení povinnosti

141. Podľa článku 258 ZFEÚ, ak Komisia dospeje k záveru, že členský štát si nesplnil povinnosť v zmysle zmlúv, môže začať konanie o nesplnení povinnosti. Účelom konania je zastavenie neplnenia povinnosti. Komisia môže postúpiť záležitosť na Súdny dvor, pričom v období pred začatím súdneho konania vydá po formálnej výmene názorov s dotknutým členským štátom odôvodnené stanovisko.
142. Ak vnútroštátne súdy nevyvodia primerané dôsledky z porušenia článku 108 ods. 3 ZFEÚ, porušia tým svoje povinnosti podľa zmlúv. Môže sa tak stať vtedy, keď

¹⁵⁴ (Ú. v. EÚ C 247, 23.7.2019, s. 1 – 23), Oddiel 6.

¹⁵⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, bod 38; rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, bod 28.

¹⁵⁶ Rozsudok Súdneho dvora z 23. januára 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, bod 66; rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, bod 110.

¹⁵⁷ To, či vnútroštátny súd vydá svoje rozhodnutie v kontexte konania o predbežnom opatrení alebo vecného konania, nie je dôležité, keďže v oboch prípadoch môže mať rozhodnutie dosah, hoci len dočasný, na opatrenie pomoci.

¹⁵⁸ Rozsudok Súdneho dvora z 26. októbra 2016, DEI a Komisia/Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, ECLI:EU:C:2016:797, body 107 a 108.

vnútroštátne súdy nezabránia vykonaniu neoprávneného opatrenia alebo nenariaadia jeho vymoženie¹⁵⁹.

143. Ak vnútroštátne súdy neochránia práva jednotlivcov, čím porušia svoje povinnosti vyplývajúce z článku 108 ods. 3 ZFEÚ, zodpovednosť môže vzniknúť aj na strane členského štátu. Súdny dvor rozhodol, že členské štáty sú zodpovedné za škody vyplývajúce z porušení práva Európskej únie vrátane porušení vyplývajúcich z rozhodnutia vnútroštátneho súdu rozhodujúceho v poslednom stupni^{160, 161}.

7. ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

144. Týmto oznámením sa nahrádza oznámenie o vymáhaní z roku 2009.
145. Cieľom tohto oznámenia je poskytnúť vnútroštátnym súdom usmernenia pri uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci. Vnútroštátne súdy ním nie sú viazané a ani ním nie je dotknutá ich nezávislosť.
146. Komisia môže toto oznámenie preskúmať na základe úprav uplatniteľných právnych predpisov Európskej únie alebo budúceho významného vývoja judikatúry.

¹⁵⁹ Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, *Fédération nationale du commerce Extérieur des produits alimentaires a iní/Francúzsko*, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, bod 12; rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 1996, *SFEI a iní*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, bod 70.

¹⁶⁰ Rozsudok súdneho dvora z 30. septembra 2003, *Köbler*, C-224/01, ECLI:EU:C:2003:513, bod 50.

¹⁶¹ Ak sa Komisia domnieva, že členský štát si nesplnil povinnosti stanovené v rozsudku podľa článku 258 ods. 2 ZFEÚ, Komisia môže predložiť vec Súdnemu dvoru podľa článku 260 ods. 2 ZFEÚ po tom, ako dotknutému členskému štátu umožní predložiť jeho pripomienky.